

Pred obiranjem hmelja

Se nekaj dni in zopet se bo ponovil tolikokrat opazovan in za Savinjsko dolino pomemben dogodek — obiranje hmelja. Dolina bo v dveh ali treh tednih spremenila podobo, veliko skrbi bo mimo proizvajalci pa bodo že mislili, kaj je bilo narobe, kaj bi bilo treba izboljšati, da bo prihodnja sezona boljša in bogatejša. Tisti pa, ki so »zadeli«, bodo na tihem osvežili prizadevanje in odločilne ukrepe, ki so prispevali k bogati letini. Tako je vsako leto, brez teh razmišljanj pa tudi v bodoče ne bo šlo, vsaj v hmeljarstvu ne.

Vsako leto smo se pred obiranjem pomenili o pripravah na zadnjo, odločilno fazo — obiranje in sušenje pridelka. Zato želimo tudi letos v našem glasilu, ki je že večkrat menjalo »lastnika« in prihaja tokrat v poljudnejši obliki do slehernega proizvajalca, osvežiti, predlagati in opozoriti na nekatere naloge pred obiranjem, od katerih zavisi kakovostno spravilo pridelka.

Upravni odbor in centralni delavski svet sta 16. in 17. julija obravnavala posamezne naloge pri pripravah za obiranje in dajeta smernice odgovornim službam ter vodstvom proizvodnih obratov, ki se jih morajo v lastni proizvodnji v celoti držati, obenem pa svetujemo, da se teh navodil poslužujejo tudi kooperanti, saj gre v celoti za to, da s skupnimi močmi zadnjo in v hmeljski proizvodnji nadvse odgovorno nalogo čimbolje opravimo.

PRESKRBA Z OBIRALCI

je vsako leto zelo odgovorno delo. Menimo, da je skrajni čas, kdor si še ni zagotovil delovne sile za obiranje, da to stori nemudoma. Poznamo težave iz prejšnjih let in čeprav je govora, da je letos več delovne sile, ne bi priporočali, da brez skrbi čakamo na dohod obiralcev. Obrati kombinata Zalec bi potrebovali kljub 20 obiralnim strojem, ki bodo v pogonu, čez 6500 obiralcev.

Približno toliko jih bo potrebnih tudi kooperantom, zato se enkrat preskrba z obiralci je prva in najdogovornejša naloga.

PLACEVANJE OBIRALCEV

Sporazumno s Poslovnim združenjem za hmeljarstvo Slovenije so organi podjetja določili, da se v kombinatu plača obiranje letos takole:

a) za en škafo obranega hmelja brez hrane in stanovanja 150 din;

b) za en škafo obranega hmelja s hrano in stanovanjem 100 din; Vendar uvajamo novost. Vsakemu obiralcu se bo škafo obranega hmelja obračunal po ceni 150 din, pri izplačilu pa se bo vsem, ki bodo koristili hrano in stanovanje, odtegnilo za vsak dan (razen deževnih) 500 din, ostali, ki hrane in stanovanja ne bodo koristili, bodo prejeli 150 din po škafo. Tako bodo do neke mere stimulirani dobri obiralci, za one pa, ki se ne bodo trudili ali pa bodo svojevotno izostajali z dela, koristili pa hrano in stanovanje v podjetju, bo končni obračun verjetno slabši.

Kombinat bo vsem obiralcem poleg ostalega poravnal tudi vožnjo nazaj domov, priporočamo pa, da to storijo tudi kooperanti, ker prevoznih olajšav, ki smo jih dsegli pred leti, nimamo več.

ZDRAVSTVENI UKREPI, ZAVAROVANJE IN POGOJI DELA

Vsi proizvajalci brez izjeme so dolžni, da delavcem, ki pridejo pomagat pospravljat pridelek, preskrbijo vsaj minimalne pogoje življenja v času obiranja. Preveč imamo slučajev, ko se po-

Savinjski golding bo kmalu dozorel

samezniki za obiralec in njihovo počutje niso dovolj brigali. Zato je to opozorilo vsak leto potrebno.

Vsi obrati kombinata bodo tudi letos organizirali preventivno zdravstveno službo s poklicnimi zdravstvenimi delavci, urejene bodo bolniške sobe za prehodne potrebe, ves čas obiranja pa bo obiralcem na razpolago prva pomoč, ki jo bodo vršile tečajnice prve pomoči posameznih obratov. Te pomoči se bodo lahko posluževali tudi obiralci kooperantov, seveda proti plačilu stroškov.

Z vsakim obiralcem se morajo letos sklepati skupinske ali posamezne pogodbe za opravljanje dela v okviru takozvanega civilno-pravnega razmerja, ki ga ureja novi Temeljni zakon o delovnih odnosih. V teh pogojih se od zaslužka obiralcev ne odvaja nobene dajatve za socialno zavarovanje, zato pa seveda nimajo iz naslova socialnega zavarovanja nobenih pravic. Zato je tembolj važno, da proizvodni obrati in kooperanti še v večji meri vodijo skrb o zdravstvenem stanju in sploh o pogojih dela vseh obiralcev.

Ker pa kljub temu čutimo dolžnost, da za slučaj nesreče in posledic, ki so lahko smrt, invalidnost ali dolgotrajnejše zdravljenje, zagotovimo določeno zavarovanje obiralcev, so organi podjetja sklenili, da vse obiralce kolektivno zavarujemo pri Zavarovalnici Celje. Za slehernega obiralca je treba plačati premijo 400 din za vso dobo obiranja s tem, da plača polovico, to je 200 din podjetje, 200 din pa obiralec sam. Ugodnosti so naslednje: za slučaj smrti dobijo svoji ponesrečenca povračilo v znesku 450.000 din, za slučaj trajne invalidnosti 900.000 din in do 200 dni dnevno rento 450 din. Zastopniki zavarovalnice bodo z vsemi proizvodnimi obrati sklenili ustrezne pogodbe s tem, da se premija odvede po končanem delu.

Z Zavarovalnico smo uredili, da se lahko pod istimi pogoji kolektivno zavarujejo tudi obiralci kooperantov. Zato vsem kooperantom priporočamo, da soglašajo z odločitvijo organov kombinata. Kooperanti so s tem dolžni, da končanem delu napravijo za svojo skupino obiralcev obračun izplačila, ki bi bil enak obračunu v obratih kombinata, nato pa z enim izvodom obračuna odvedejo na sedežu proizvodnega obrata premijo 400 din za vsakega obiralca.

Obrat bo nato vso premijo za lastne obiralce in obiralce kooperantov odvedel zavarovalnici. Na skorajšnjih zborih kooperantov bo potrebno, da se o tem doseže soglasje. Na vsak način pa so kooperanti dolžni, da pismeno ali osebno pooblastijo naša vodstva obratov, da sklenejo v imenu njih potrebne pogodbe z Zavarovalnico. Vse te zadeve je treba urediti najkasneje do 10. avgusta.

Ce upoštevamo obračun in plačilo dela, hrane in kolektivno zavarovanje, bi se tak obračun napravil, kakor kaže primer:

Obračun obiranja hmelja letnika 1965

Tek. št.	Ime in priimek obiralca	Bivališče	Čas obiranja dni	Skupno št. skaflov	Cena po skafu	Bruto zaslužek	Stroški		Čisto izplačilo din
							hrana in stanov.	kolektivno zav.	
1.	Jože Cmok Turnišče	20	400	120	48.000	6000	400	41.600	
2.	Barica Cmok Turnišče	20	360	120	43.200	6000	400	36.800	
3.	Ivica Božič Čakovec	22	470	120	56.400	6600	400	49.400	
itd.									
16.									
Skupaj			340	6500	120	780.000	102.000	6400	671.600

Z enim izvodom takšnega obračuna bo kooperant odvedel na svojem proizvodnem obratu v tem primeru za 16 obiralcev 6400 din premije. Kdo naj pri kooperantih plača premijo, je stvar dogovora z obiralci, vendar priporočamo, da se poslužijo istega načina kot v kombinatu, torej plača polovico obiralec, polovico kooperant.

Prepričani smo, da s tem v veliki meri nadomestujemo izpad socialnega zavarovanja, ki ga po novem obiralci iz te začasne zaposlitve ne uživajo.

Nadalje je centralni delavski svet sklenil, da se izplača med 10. in 15. avgustom akontacija vsem kooperantom za obiranje in sušenje do 200 din za kg predvidenega subega pridelka. Komisije za trajno gospodarsko sodelovanje pri proizvodnih obratih so dolžne, da pravočasno sklepejo o akontaciji in da zlasti tam, kjer ni zagotovila, da bo pri plačilu prevzetega hmelja pokrito vlaganje kombinata, dovolijo izplačati tudi manjšo akontacijo.

Obrat »Hmezad« je zadolžen, da izda običajna opozorila obiralcev, ki jih bodo kooperanti lahko izobesili na vidnih mestih. Prav tako bo »Hmezad« poskrbel, da bodo kooperanti pravočasno prejeli hmeljske vreče, verjetno jih bodo obratom lahko delili takoj po 20. avgustu.

Na kraju obveščamo vse kooperante, da se bodo običajni predsezonski zbori kooperantov vrstili v času med 1. in 10. avgustom. Vodstva obratov so zadolžena, da skupno s komisijami za trajne odnose določijo dan sklica in da pravočasno o tem obvestijo kooperante. Na teh zborih naj se kooperanti podrobno pogovorijo o preskrbi obiralcev, o zamenjavi žita za moko, o skupni zdravstveni preventivi, o odnosu do obiralcev, o kolektivnem zavarovanju obiralcev, o organizaciji in razporedu sušenja, o skladiščenju pridelka, o akontacijah itd. Skratka — na njih se naj rešijo vse zadeve glede spravila pridelka, s tem pa seveda ni rečeno, da ni problemov v živinoreji, proizvodnji ostalih kultur itd. Zelim, da bodo zbori koristni in plodni za vse.

Vsem kooperantom in članom kolektivnih proizvodnih obratov kombinata izražamo najboljše želje, da v tej zadnji fazi letošnje hmeljske proizvodnje vsestransko uspejo, predvsem pa da bi vremenske prilike omogočile nemoteno, pravočasno in kakovostno spravilo pridelka, s čimer bo najlepše poplačan trud, ki je bil vložen v letošnjo proizvodnjo hmelja.

Kač Karel

Občni zbor sindikalne organizacije podjetja

Dne 27. junija je bil ustanovni občni zbor sindikalne organizacije podjetja. Zbor so predstavljali delegati sindikalnih podružnic kombinata, Hmeljarskega inštituta in Kmetijskega zavoda iz Celja. Zboru je prisostvovalo 30 delegatov iz 14 obratov kombinata, kar predstavlja po ključu 1 delegat na vsakih začetih 50 članov komaj dobro polovico. Poleg vodilnih tovarišev podjetja so zboru prisostvovali predsednik strokovnega odbora kmetijev pri ZS Slovenije tov. Planinc, predsednik Obč. SS Zalec tov. Meglič in predsednik občinskega oddelka SZDL tov. Zupanc.

Po predhodnem sporazumu med sindikalnima svetoma Zalec in Celje se je na tem zboru postavila strokovna organizacija kmetijskih delavcev s področja obeh občin. Izvoljeni strokovni odbor kmetijskih in živilskih delavcev bo imel povezavo z Občinskimi sindikalnim svetom v Zalcu. Obenem se je formirala sindikalna organizacija v okviru kmetijskega kombinata, ki jo sestavlja 20 podružnic.

Novo izvoljeni sindikalni odbor predstavlja obe organizaciji in ima strokovno povezavo z Obč. SS, svoja pravila in interno poslovanje, v okviru delovne organizacije pa svoj interni pravilnik. Oba interna predpisa sta bila na zboru tudi sprejeta.

Zbor je imel izključno delovni značaj. Kot poročilo bivšega odbora, tako tudi sama razprava sta pokazali, da bodo morale sindikalne podružnice, kot tudi celotna sindikalna organizacija podjetja v bodoče posvetiti več skrbi organizacijsko političnim nalogam in mobilizaciji članstva pri reševanju številnih problemov proizvodnega značaja, izobraževanja, delitvi osebnih dohodkov, skrbi za sezonske delavce in podobno. Predvsem pa prevzemajo sindikati trajno nalogo mobilizatorjev kolektivov za izvajanje vseh predvidenih novih gospodarskih ukrepov.

Na osnovi poročila in razprave je zbor sprejel naslednje zaključke:

1. Naša osnovna naloga naj bo, da kot zavestna politična sila nudimo organom delavskega samoupravljanja podjetja in obratov vso politično pomoč pri reševanju vseh proizvodnih in drugih nalog za povečano in cenejšo proizvodnjo.

2. Vodstva sindikalnih podružnic naj bodo pobudniki splošnega varčevanja in skrbi za družbeno imovino.

3. Izvršni odbor naj s člani daje pobudo za sprejem ukrepov na podlagi predlogov za:

- uvajanje uspešnejših tehnoloških postopkov v proizvodnji;
- boljšo organizacijo dela;
- pravičnejše in bolj humane odnose med organizatorji proizvodnje in delavci;
- zavestnejšo disciplino in osebno odgovornost pri delu;
- zmanjšanje poškodb in nepotrebnih boleznin;
- uvedbo 42-urnega delovnega tedna;
- uspešno reševanje vseh novih gospodarskih ukrepov.

4. Sestanki naj bodo od časa do časa in na njih naj bodo prisotni tudi sezonski delavci zaradi boljše obveščenosti.

5. Naš list »Hmeljar« prinaša sestavke z vseh področij dela članstva, zato dopisujte.

6. Med članstvo je treba vnesti več sproščenosti, koristnega razvedrila, kulturnega in športnega življenja.

7. Vse sindikalne podružnice naj obravnavajo pravila in interni pravilnik sindikalne organizacije podjetja.

8. Med obrati organizirajte tovariške obiske in se tako spoznavajte!

F. Ivančič

Borci in aktivisti NOV kombinata so zborovali

Ob zaključku praznovanja občinskega praznika občine Zalec dne 11. 7. 1965 in praznovanja dvajsete obletnice osvoboditve so borci in aktivisti NOV, zaposleni pri KK Zalec, organizirali prvo tako zborovanje in ustanovili svoj aktiv Zveze borcev.

Obravnavali so vrsto svojih problemov, razpravljali pa so tudi o proizvodnih problemih v podjetju, o novih gospodarskih ukrepih in končno o prispevku borcev k dosedanjemu razvoju podjetja ter njihovem deležu v bodoče.

Iz poročila, ki ga je podal predsednik iniciativnega odbora za ustanovitev aktiva, je razvidno, da je na kombinatu zaposleno okrog 170 borcev in aktivistov NOV. Preko 100 jih ima priznano posebno dobo, vrsta tovarišev pa je, ki si te zadeve še niso uredili. Vsi prisotni so bili opozorjeni, da si priznanje posebne dobe o sodelovanju v NOV čimprej uredijo, ker bo sicer potekel rok, po katerem ne bodo mogli tega več uveljaviti. Iz poročila je bilo tudi razvidno, da večina borcev, ki so danes zaposleni v podjetju, dela v kmetijstvu že vse od osvoboditve in da so prebrodili vse faze razvoja kmetijskih organizacij v tem obdobju, žrtvovali ogromno fizičnih, umskih in organizacijskih naporov za razvoj panoge in končno veliko prispevali k uveljavitvi danes tako močnega podjetja

kot je kmetijski kombinat.

Razprava, ki sicer ni bila predolga, pač pa pomembna, je pokazala, da so borci pripravljeni še v naprej vlagati vse svoje napore za še hitrejši dvig svoje delovne organizacije in dvig standarda vseh delavcev v podjetju. Predvsem pa so sklenili, da bodo svoje bogate izkušnje kot iz proizvodnje, tako tudi organizacijske, še naprej prenašali na mlajše kadre, vnašali v vrste delavcev tradicionalno tovarištvo in s tem prispevali k čimboljšim medsebojnim odnosom.

Ob zaključku zborovanja je glavni direktor tov. ing. Zidar podelil vsem udeležencem »Savinjski zbornik« in vsakemu osebno čestital k praznovanju.

Na zborovanju so izvolili odbor aktiva, ki šteje 9 članov in ki ga predstavljajo tovariši: Ivančič Franc, Podbregar Mirko, Šporin Matevž, Tašler Jašo, Grm Tone, Brezovšek Adolf, Premik Ivan, Sepec Anton in Guštin Zvone.

Zbor je odboru poveril v reševanje vrsto nalog, katere naj bi reševal med svojo mandatno dobo.

Po zborovanju je bila prirejena zakuska, na kateri je zapel šempetrski oktet. Vsi udeleženci zborovanja smo bili zelo zadovoljni in želimo, da bi bilo še takih snidenj. Skoda, da se tega zbora niso udeležili vsi v podjetju zaposleni člani ZB.

F. Ivančič

Finančni plan

Osnova finančnega plana so kalkulacije pridelkov in proizvodov in predračuni stroškov obračunskih in ekonomskih enot ter uprave podjetja. Kalkulacije so izdelane po posebni metodi, v kateri so podrobno razčlenjeni stroški direktnih in indirektnih vlaganj za enoto pridelka oziroma proizvoda in za enoto kapacitete (ha in podobno).

Pri sestavi finančnega plana za leto 1965 so se uporabljali naslednji instrumenti:

— investicijsko vzdrževanje koristijo v celoti obrati po svojem posebnem predračunu;

— amortizacijo koristijo obrati le delno za svoje potrebe na osnovi lastnega investicijskega programa, dočim večji del amortizacije koristi podjetje za kritje obveznosti posojil in izvajanje investicijskega programa za leto 1965;

— v lastni in kooperacijski proizvodnji se uporabljajo planske cene za proizvode in material ter storitve, dočim se v ostalih dejavnostih samo ugotavljajo odstopanja cen;

— splošno-upravni stroški obračunskih in ekonomskih enot se razdele na kulture, panoge in obračunske enote po ključu direktnih stroškov (vložena materiala, storitev, dela itd.);

— z upravnimi stroški podjetja se v letu 1965 ne obremenjujejo obrati;

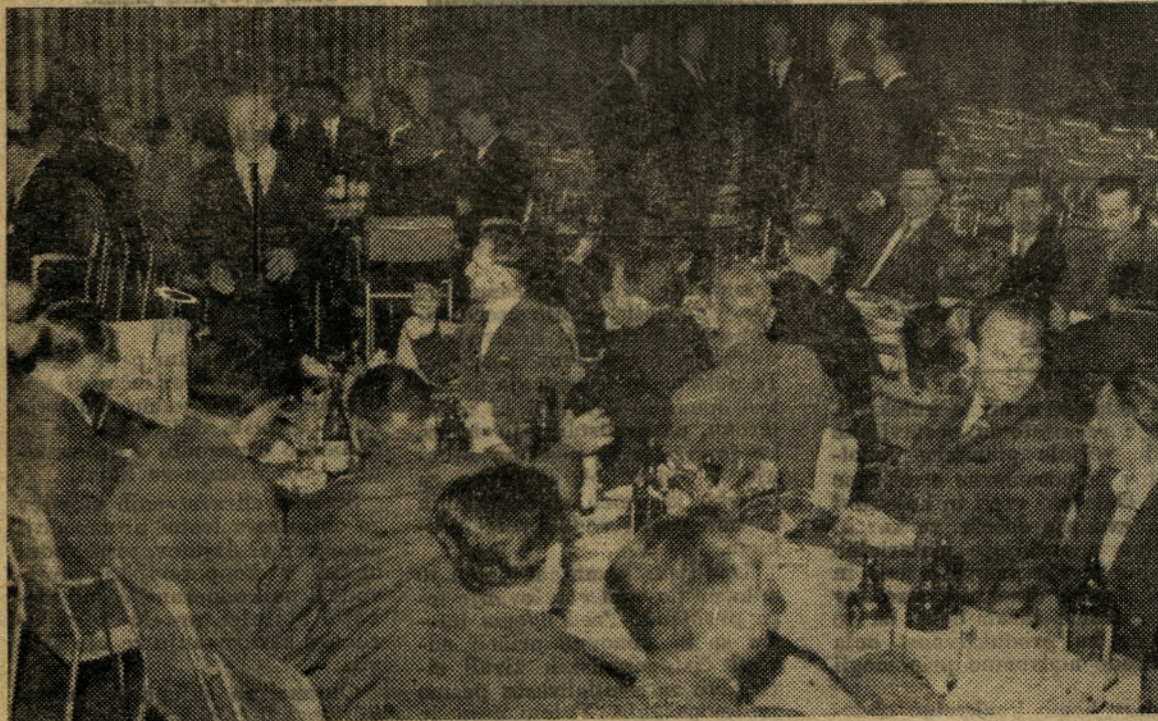
— interna izguba, ki nastaja na osnovi notranjih instrumentov in planskih cen se obratom ne priznava razen v primerih, kadar gre za zvišanje cen določenih pridelkov na nivo ekonomskih cen, o čemer odloča delavski svet podjetja. Obrati so dolžni, da podzamejo vse potrebne ukrepe za ekonomično in rentabilno poslovanje z odkrivanjem notranjih rezerv in povečanja produktivnosti. Seveda so se pri sestavljanju finančnega plana upoštevali tudi instrumenti, ki so določeni z zveznimi in drugimi predpisi.

Planirani dohodki in stroški za leto 1965 so proti realizaciji v letu 1964 (po fakturirani realizaciji) in po strukturi naslednji:

Fakturirani celotni dohodek podjetja se zmanjša predvsem zaradi padca cen hmelja na svetovnem tržišču in zaradi povprečno planiranega hektarskega pridelka hmelja v letu 1965, ki je nižji kot doseženi v letu 1964, ko je bila nadpovprečna letina v hmeljski proizvodnji. Nadalje vpliva na znižanje realizacije izločitev obrata »Seme« in zmanjšanje investicijske dejavnosti.

Tudi poslovni stroški se zmanjšajo zaradi racionalnejše uporabe repro-materialov in mehanizacije v proizvodnji, zmanjševanja ostalih indirektnih stroškov (predvsem stroškov uprave podjetja in ekonomskih enot) itd. Analiza poslovanja v preteklih

(Nadaljevanje na 4. strani)

Borci NOV obhajajo spomine

OPOZORILO OBIRALCEM HMELJA

Zavarovane osebe morajo ob prihodu v kraj, kjer bodo obirale hmelj, imeti obvezno s seboj potrjeno zdravstveno izkaznico iz naslova delovnega razmerja ali kmetijskega zavarovanja, s čimer se izkažejo pri iskanju zdravstvene pomoči v ambulanti.

V kolikor bodo obiralci hmelja, kakor tudi ostali zavarovanci »Civilno-pravnega delovnega razmerja« iskali zdravstveno pomoč in niso zavarovani, se bodo obravnavali kot »samoplačniki« in bodo morali tam, kjer bodo iskali zdravstveno pomoč, v celoti takoj plačati dejansko nudene zdravstvene storitve.

Uprava zdravstvenega doma
Zalec

Selekcija in živinorejska razstava

Živinoreja na področju Kmetijskega kombinata Žalec je naredila v zadnjih letih velik korak.

Vzporedno z razširitvijo in utrditvijo lastne proizvodnje, ki ima sedaj ca. 100 krav za proizvodnjo mleka na svojih farmah, je kombinat vložil mnogo truda v razširitev kooperacije v živinoreji z zasebnimi proizvajalci.

Uspehi tega dela so že močno vidni. Savinjska dolina, ki ni bila nikoli blagovni proizvajalec v živinoreji, saj je vedno bil najvažnejši le hmelj, postaja močan dobavitelj spitanih bikcev. Število izdobljenih spitanih živali iz kooperacije se bo od 400 glav pred nekaj leti letos dvignilo na ca. 2000 glav, kar predstavlja petkratno povečanje.

Z izboljšanjem odkupne cene mleka je postala za savinjskega zadruženika interesantna tudi proizvodnja mleka. Od prejšnjih 200 litrov mleka se je odkup mleka od zasebnih proizvajalcev dvignil na 3000 litrov mleka dnevno.

S tako politiko je tudi močno zaježen padec stajleža krav, katerih število je v prejšnjih letih zelo naglo padalo, v zadnjem obdobju pa se je ustalilo.

Težek problem na področju obeh občin — Celje in Žalec — predstavlja še vedno pasemski sestav goveje črede. Pred 10 in še več leti je bilo vložene precej truda v to, da bi se pomurska pasma zamenjala, oziroma pretopila v boljšo sivo-rjavo pasmo, ki bi poleg mleka

na molzna kontrola pri zasebnih proizvajalcih, ki zajema za sedaj ca. 350 krav, opravljajo pa jo trije stalni molzni kontrolorji. Število krav pod kontrolo se bo še povečalo in bo predstavljalo osnovo za nadaljnjo pasemsko zamenjavo in izboljšavo goveje črede.

Uspehi tega dela so bili vidni tudi na živinorejski razstavi, ki je bila v Žalcu dne 11. julija 1965.

Poleg izredno lepe kolekcije živali, ki jih je predstavila lastna proizvodnja Kmetijskega kombinata Žalec, je bilo tu veliko lepih živali zasebnih rejcev-kooperantov.

Razstava je bila zelo pestra, ker so bile zastopane kar tri pasme goveda.

Lastna proizvodnja je prikazala:

10 krav — črnobeke pasme
5 telic — črnobeke pasme
10 krav — sivorjave pasme
6 telic — sivorjave pasme
10 komadov pitanih bikcev
Zadružni rejci pa so privedli:
44 krav — sivorjave pasme
16 telic — sivorjave pasme
11 krav — svetlolisaste pasme
3 telice svetlolisaste pasme
8 komadov — pitanih bikcev

Poleg tega je bilo razstavljenih tudi nad 40 prašičev bele plemenite pasme.

Nagrade so bile razdeljene takole:

KK Žalec, Mlečna farma Podlog
I. nagrada za kravo »Pecac«
1217/21, črnobeke pasme
KK Žalec, Mlečna farma Zalog
I. nagrada za kravo »Nuškac«
2112, sivorjave pasme
KK Žalec, Mlečna farma Podlog
I. nagrada za telico »Gobac«
108, črna bele pasme
KK Žalec, Obrat Braslovče — Žovnek
I. nagrada za telico »Sapac«
75-138, sivorjave pasme

(nadaljevanje na 12. strani)

Finančni plan

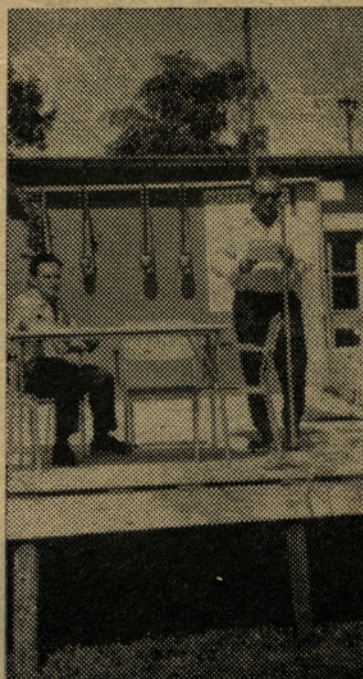
(nadaljevanje s 3. strani)

Letih nam je pokazala marsikatero pomanjkljivost, ki jih sedaj odpravljamo z uvajanjem realnih normativov porabe materiala, delovne sile, mehanizacije in podobno. V letošnjem letu se je skoraj v celoti zmanjšal vpliv raznih investicijskih vlaganj v proizvodnjo na višino materialnih stroškov, ki jih je moralo v preteklih letih podjetje izvršiti na račun redne proizvodnje, ker ni imelo na razpolago sredstev za ureditev stanovanj za delavce, ureditev menz, manjše melioracije, ureditev potov, izboljšave zemljišč itd.

Elementi	Struktura	
	Realizacija 1964 %	Plan 1965 %
— celotni dohodek (CD)	100,0	100,0
— material	63,4	51,8
— izdatki za storitve	5,6	10,9
— investicijsko vzdrževanje	1,9	2,4
— materialni stroški skupaj	71,6	65,8
— družbeni proizvod	28,4	34,2
— amortizacija	3,2	4,2
— porabljena sredstva	74,8	70,0
— neto produkt	25,2	30,0
— obresti od kreditov	1,5	1,7
— zavarovalne premije	1,3	1,5
— vodni prispevek	0,3	0,4
— prispevek in članarine	0,6	0,5
— prometni davek	0,3	—
— stroški za izobraževanje kadrov	0,2	0,4
— osebni izdatki v breme PS	1,3	1,3
— prispevki za Sz do dop. st.	0,3	0,4
— poslovni stroški skupaj	81,4	76,2
— dohodek	18,6	23,8
— neto osebni dohodki	7,8	9,0
— prispevki na osebne dohodke	5,7	7,1
— bruto osebni dohodki	13,5	16,1
— ostanek dohodka	5,1	7,7
— skladi podjetja	4,8	5,6

O rezultatih plana so razpravljali delavski sveti in kolektivi. Razprave so kritično ocenile dosedanje rezultate in postavljene planske naloge. Posebna pozornost je veljala planskim zadolžitvam za posamezne dejavnosti obratov in posameznim strokovnim delavcem ter ukrepe za izvajanje plana. Delavski sveti in kolektivi so sprejeli sklepe, da se planirana proizvodnja doseže, za kar so dane realne možnosti, da se racionalno uporabljajo materialna sredstva in mehanizacija, da se dosledno izvaja priprava dela in obračun dela s takojšnjo analizo realiziranih direktnih stroškov v proizvodnji in po končanem delu oziroma fazah dela, da se zaposleni delavci tako razporedijo, da bo produktivnost dela čim večja in niz ostalih ukrepov, ki bodo nedvomno pripomogli k realizaciji plana za leto 1965.

V nadaljevanju serije naših člankov bomo konkretno obdelovali vsako panogo naše dejavnosti z analizami izvrševanja planskih zadolžitvev, v posebnem članku pa bomo obdelovali kalkulacije in njih strukturo po kulturah in obratih. Z. Jeriček

Po uvodnem govoru tov. Hrušvarja je inž. Marovt Stane obrložil potek razstave

dala tudi bolj polne mesne partije. Uvoženih je bilo precej čistopasemskih živali in uvedena selekcija ter molzna kontrola. To delo pa se je pozneje na žalost opustilo. Križanci, ki so na terenu, pa predstavljajo danes, ko je tržišče — posebno zunanje — vedno bolj zahtevno, za celjsko klavnico zaradi slabih mesnih partij vedno večji problem.

Kmetijski kombinat Žalec je odločno posegel v reševanje tega problema. Pred dvema letoma so se ponovno pričeli nakup čistopasemskih živali sivorjave in svetlolisaste pasme za kooperante. V tem času je bilo uvoženih na to področje nad 400 čistopasemskih ženskih živali. Ponovno je bila uvede-

Pred obiranjem hmelja dopolnilo

Predvideni realni pridelek se bo ugotovil ob navzočnosti kooperanta s predhodno cenitvijo od 5. avgusta dalje, kot je to določeno v pogodbi o proizvodnem sodelovanju za hmelj.

Stroške zdravstvenih storitev za obiralec v lastni proizvodnji nosi, ker ni dajatev, proizvodni obrat, v kooperacijski proizvodnji pa kooperant, če ne uživajo obiralci pravic zdravstvenega zavarovanja že kje drugje.

Obrazci za sklepanje delovnih pogodb z obiralci bodo kooperantom na razpolago pri kooperacijski službi proizvodnih obratov.

Leta 1954, ko se je reformirala Kmetijska zadruga Vrbje, je bilo ustanovljeno kmetijsko posestvo hmeljarske šole Vrbje pri Zaleu.

Ze takrat je bila glavna dejavnost na tem posestvu hmeljarstvo, saj je zajemalo eno petino kmetijskih površin. Posestvo je takrat imelo 17 ha hmeljišč, 27 ha ostalih prostih njiv, 26 ha travnikov in 17 ha pašnikov. Hmelj je bil v glavnem na hmeljevkah v majhnih parcelah, kjer je bil tudi efekt dela zelo nizek. Če upoštevamo to in vremenske nepravilike, se nam slab pridelek 1165 kg na ha, ne zdi tako porazen.

V naslednjih letih je posestvo površine postopoma povečalo, bodisi z zasaditvijo novih nasadov, bodisi s pridobivanjem

Iz rezervoarja je škropilnica polna 4 krat prej

novih hmeljišč v zakup. Tako je bilo leta 1955 na obratu 20 ha starih hmeljišč, 5 ha pa I. letnika. V letu 1956 je bilo 23 ha starih z II. letnikom in 4 ha I. letnika, 1958. pa že 45 ha hmeljišč, od katerih je bilo ca. 7 ha prvoletnih nasadov. 1956. leta po združitvi Vrbja z Zovnekom se je na posestvu prideloval hmelj na 81 ha, od katerih je obrat Vrbje imel 45 ha, obrat Zovnek pa 36 ha. Ta obseg proizvodnje je ostal tudi v letu 1960. Leta 1961 je Vrbje povečalo površine hmeljišč od prejšnjih 45 na 53 ha starih nasadov in za 12 ha novih.

V 1965. letu je sledila velika obnova hmeljskih nasadov z uvedbo betonskih žičnic. Obrat je takrat obnavljal 55,60 ha hmeljišč. V tem letu je bilo na obratu 96,50 ha hmeljišč. Naslednje leto smo na obratu pridelovali hmelj na 121 ha. Struktura po starosti je bila naslednja: 39,08 ha starih nasadov, 57,89 ha II. letnika in 24,62 novonasajenih hmeljišč. Vsa ta leta so pridelki in kvaliteta hmelja nihali. Vzrok temu pa ni bila agrotehnika, ki je bila ves

čas strokovna in temeljita, marveč so bili vzroki zunanji — vremenske nepravilike. Tako je bil pridelek najnižji v katastrofalnem letu 1958. Povprečje starih nasadov je bilo 1116 kg na ha, II. letnika 928 kg na ha in I. letnika 265 kg na ha. Takrat je posestvo moralo začeti obirati hmelj že 2. avgusta. Leto 1960 je bilo rekordno, ko je povprečni pridelek znašal

1662 kg/ha. Tudi kvaliteta v nekaterih letih ni bila zadovoljiva, saj je bilo razmerje med klasami v ekstremnem primeru I. 1959 0,9:40,7, 40,3:14,5, v letu 1954 pa 31,5 : 63,1 : 4,6 : 0,8 ali pa v letu 1963 48 : 49 : 3 : 0,08. Leta 1964 so bili doseženi lepi rezultati, hektarski pridelek je bil na starih nasadih 1709 kg, drugega letnika 1378 kg in prvega letnika 384 kg. Tudi kvaliteta se da primerjati s kvaliteto boljših letin: 48,87 : 49,86 : 0,72 : 0,55.

V letošnjem letu so hmeljišča strnjena v glavnem v dveh kompleksih, in to v kompleksu med Griško cesto, glavno cesto, Dobrišo vasjo in Lavo, ki meri 83,69 ha in na Višnjicah, ki meri 20 ha, tretji kompleks smo začeli graditi letos v Vrbju; tu je zgrajenih 25,44 ha novih betonskih žičnic. Ostala hmeljišča so v manjših ali večjih parcelah raztresena in oddaljena od ekonomskega centra, nekatera tudi čez tri km.

Hmeljskih nasadov z novimi razdaljami sajenja je na obratu 77,52 ha. Precej starih lesenih žičnic je v slabem stanju,

NAŠI OBRATI

OBRAT VRBJE

saj je 31 ha starih čez šest let. V letošnjem letu je na obratu 28,44 ha I. letnika, 24 ha II. letnika in 93,90 ha starih nasadov.

Dejavnost na obratu je usmerjena v dve smeri:

V živinorejo s proizvodnjo krmne baze in hmeljarstvo. Za proizvodnjo hmelja na obratu so zadolženi: obratni inženir, dva obratna tehnik in štirje skupinovodje. Število delavcev, ki so zaposleni v hmeljarstvu, varira, v letošnji pomladni konici dela jih je bilo zaposlenih 215. Vse hmeljske površine so razdeljene na dva dela, in sicer vsak obratni tehnik odgovarja za svoj del hmeljišč, v katerem s stalnimi skupinami delavcev izvaja vsa dela. Med skupinami se je pojavila tendenca tekmovanja, kar pozitivno vpliva na čas in kvaliteto opravljenih del.

Obrat je danes v izgradnji. V končni fazi izgradnje bomo imeli na obratu cca 200 ha hmeljišč in okoli 100 ha pripravljenih zemljišč za kolobarjenje v hmelju. Do danes smo na obratu imeli hmeljišča razbita na mnogo majhnih parcel, danes imamo strnjene nasade vzhodno od Griške ceste in na Višnjicah. Naša naloga je, da izgradimo drugi kompleks, katerega smo letos začeli v Vrbju. Ta kompleks bo meril okoli 100 ha. Zemljišča za obnavljanje v naslednjih letih so že delno pripravljena. Predvideva se izgradnja žičnic tudi v Gotovljah, in sicer vzhodno in zahodno od obstoječe betonske.

Na ta način bodo hmeljišča koncentrirana na dveh področ-

jih, kjer nameravamo osnovati »sektorje«, katerega vodja bo obratni tehnik s stalnimi skupinami delavcev in traktoristi.

Ker je danes na obratu večina hmeljišč posajenih po novem načinu — širokih razdalj, je že omogočeno uvajanje nove tehnologije. Ta bo v znatni meri odpravila ročno delo, pospešila opravljanje posameznih operacij, s tem pa seveda povečala proizvodnjo.

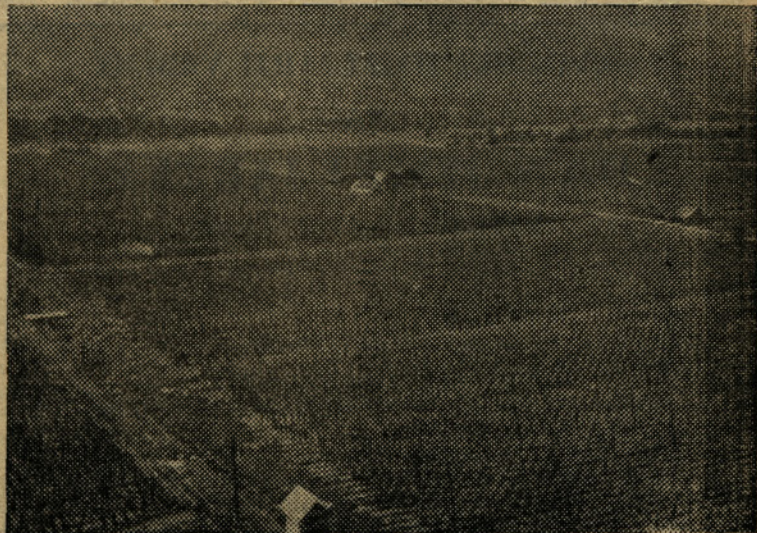
Nekateri novosti smo že uvedli oz. uvajali, morali jih bomo še zboljšati, v prihodnosti pa jih uvesti še več. Omenil bi, kaj bomo morali v prihodnjih letih izboljšati, urediti in uvesti, če bomo hoteli spraviti načrte v življenje. Jasno, praksa bo marsikaj korigirala.

Prvi pogoj za dela v hmeljiščih je, da opremimo čimveč traktorjev z gosenicami. Če bomo hoteli strniti delovno verigo temeljne obdelave, bomo morali najprej locirati in urediti depoje gnoja med hmeljišče tako, da bomo skrajšali prevoze in onemogočili ugreznja v »živem blatu« gnojnice. Strani depoja bomo morali utrditi, širino pa prilagoditi radiusu Pesci-a. Trosili bomo z velikimi trosilci. Osvojiti moramo tudi proizvodnjo gnoja, ki bo najprimernejši za trošenje s trosilci.

Priključek za medvrstno obdelavo hmelja je večbrazdni plug. Prednost tega pluga je v tem, da enakomerno obdela vso površino med vrstama, ne pušča na sredini grebenov in ima enkrat večji učinek kot »komet«. Za tako obdelavo je predpogoj nezapleveljena njiva.

Za gnojenje s P in K bomo morali misliti na široke trosilce, zelo primerni bodo vzhodno nemški z delovno širino 5 m. Za izpolnitev tehnologije pomladnih del se bomo morali odločiti za eno izmed variant oz. kombinacijo med tema:

Prva bi bila pomožno odko-

Del hmeljišč obrata Vrbje

Kljub neugodnim vremenskim razmeram hmelj lepo kaže

pavanje s češkim plugom, kateremu bi sledilo ročno nadaljnje odkopavanje in ročna rez:

Druga varianta bi bila z Wallnerjevim strojem za rez.

Ta dva načina, zlasti pa drugi, bosta v znatni meri zmanj-

šala ročno delo. Pri napeljavi vodil ni izgledov, da bomo žico zamenjali s kakim drugim materialom, ker je v najboljšem primeru, žica še vedno trikrat cenejša kot kakršnakoli vrvica. Napeljava vodil s stolpi

nam omogoča, da v kratkem času obesimo veliko število vodil.

Če bomo hoteli obvarovati rastline pred peronosporo in škodljivci v tako široki proizvodnji, bo nujno, da bomo temeljito izvajali vsa navodila zaščitne službe. Z dobro organizacijo dovoza vode in pripravo škropiva bomo podvojili efekt današnjih škropilnic. V velikih kompleksih bodo zelo interesantni veliki pršilniki, škropilniki s kapaciteto 1000 l.

Kultiviranje izvajamo v hmeljiščih s preurejenimi tilerji in s štajerjevimi širokimi kultivatorji. S preurejeno krožno brano dopolnjujemo kultiviranje, istočasno pa izvajamo osipanje. S tema dvema fazama združimo še tretjo fazo — dognojevanje na ta način, da na tako krožno brano priključimo še dognojevalec.

V hmeljiščih bomo morali uporabljati tudi herbicide, saj z nobenim priključkom ne moremo delati v zapleveljenem hmeljišču. Nenehno uničevanje pleva s priključki pa negativno vpliva na strukturo zemlje.

Strojno obiranje je danes že nujnost. V lanskem letu smo obirali z dvema strojema, s katerima smo obrali 50 ha hmeljišč. V času obiranja je bilo strojno obranih 116.000 škafov. Povprečno število obranih trti je bilo 270/h, trenutna kapaciteta pa je presegala tudi 450 trti na uro. Ze ta podatek nam pokaže, da bomo morali pri strojnem obiranju še marsikaj urediti in popraviti, zlasti če podrobno analiziramo zastoje in njih vzroke. Z boljšo organizacijo rezanja trti, prevozom zelenega in suhega hmelja do sušilnic, s servisno službo in dobrim oskrbovanjem stroja bomo njegovo kapaciteto znatno bolj izkoristili.

Moderne, intenzivnega hmeljarstva si ne moremo misliti brez namakanja hmeljišč. V Savinjski dolini se je pokazalo, da so česta leta, ko padavine v vegetacijski dobi hmelja niso pravilno razporejene. Primerjave pridelkov v takih letih in pa v letih z ugodnim razporedom padavin govore o nujnosti namakanja v hmelju. Ze prejšnja leta smo v sušnih obdobjih namakali hmeljišča in se nam je to krepko rentiralo. V letošnjem letu smo v kompleksu vzhodno od griške ceste uredili fiksni, vkopan namakalni sistem. S tem sistemom bomo lahko celotno površino 80 ha namočili z enkratnim namakanjem (25 mm dežja) v 10 dneh. Sistem sam omogoča ne le zalivanje samo v sušnih dneh, ampak vedno takrat, kadar rastlini manjka vlage. S stalnimi meritvami vlage v tleh bo namakalni sistem odigral svojo vlogo pri zvišanju pridelkov.

Ing. M. Drobne

Polstabilna namakalna naprava v hmeljišču

Opazovanja so pokazala, da hmelju v Savinjski dolini večkrat primanjkuje vlage. Seveda je to različno, kakor so različna tla, kjer raste hmelj. Iz podatkov Inštituta za hmeljarstvo v Žalcu se jasno vidi, da pridelki v letih, ko manjka vlage, niso takšni, kakršni bi morali biti. Manjši pridelki zaradi suše v času, ko bi vlago hmelj najbolj rabil, so zelo občutni. Trinajstletni podatki od leta 1949—1961 povedo, da je bilo v tem času osem letin, ki jim suša ni zmanjšala pridelka in pet let, ko je suša zelo prizadela pridelke. V sušnih letih je bilo pridelano za okrog 400 kg hmelja na 1 ha manj kakor v normalno vlažnih letih. Taka dejstva dokazujejo, da je zelo važno, kdaj in koliko vlage ima hmelj v času vegetacije. To je bila osnova, da je v lanskoletnem investicijskem programu KK Žalec našla mesto poskusna polstabilna namakalna naprava. Dograjena je bila letos, in sicer v strujenem hmeljišču ob Lavi, ki ga upravlja obrat Vrbje. Hmeljišče meri neto 85,5 ha. Namakalno napravo smo zgradili za 74 ha.

V namakalni tehniki je več sistemov. V tem primeru, ki ga mislim opisati, bo govora o polstabilnem sistemu, ki zaenkrat najbolj ustreza hmelju. Povedati je treba, da je ta sistem, ki je bil v letošnjem maju dograjen, poskusni in je kot takšnega sofinansirala republiški sklad za pospeševanje kmetijstva. Dosedanje spremljanje izgradnje in delovanje naprave ter nadaljnje opazovanje nam bosta dala rezultate, na osnovi katerih bomo izdelane projekte za ostale površine nadaljevali in realizirali.

Namakalna naprava, o kateri je govora, ima te-le glavne dele:

— črpalnica, v kateri je vgrajen elektromotor s črpalko. Elektromotor s 100 KM je direktno povezan s črpalko, ki daje 50 l vode v sekundi z 8,5 atmosferami pritiska.

— fiksni tlačni vod predstavlja jeklene cevi dimenzij 200—100 mm. Cevi so premazane z bitumenom in ovite s stekleno volno. K fiksnemu vosu štejemo tudi hidrante in izpustne ventile za vodo v zimskem času.

Vkopanih cevi je 920 m premera 200 mm 2320 m premera (nadaljevanje na 7. strani)

SAVINJSKI HMELJARJI VABIJO

NA

DAN HMELJARJEV

V PREBOLD 8. AVGUSTA 1965

Spored:

- ob 8. uri razstava cvetja v osnovni šoli,
- ob 8.50 šahovski moštveni brzoturnir,
- ob 9. uri predavanje tov. Pavle Matuš o gojenju kaktusov v osnovni šoli,
- ob 15. uri hmeljarska povorka folklorni nastop češke folklorne grupe iz Žatca tekmovanje v obiranju hmelja izbiraanje hmeljarskega para

prosta zabava

(nadaljevanje s 6. strani)
150 mm in 500 m premera
100 mm.

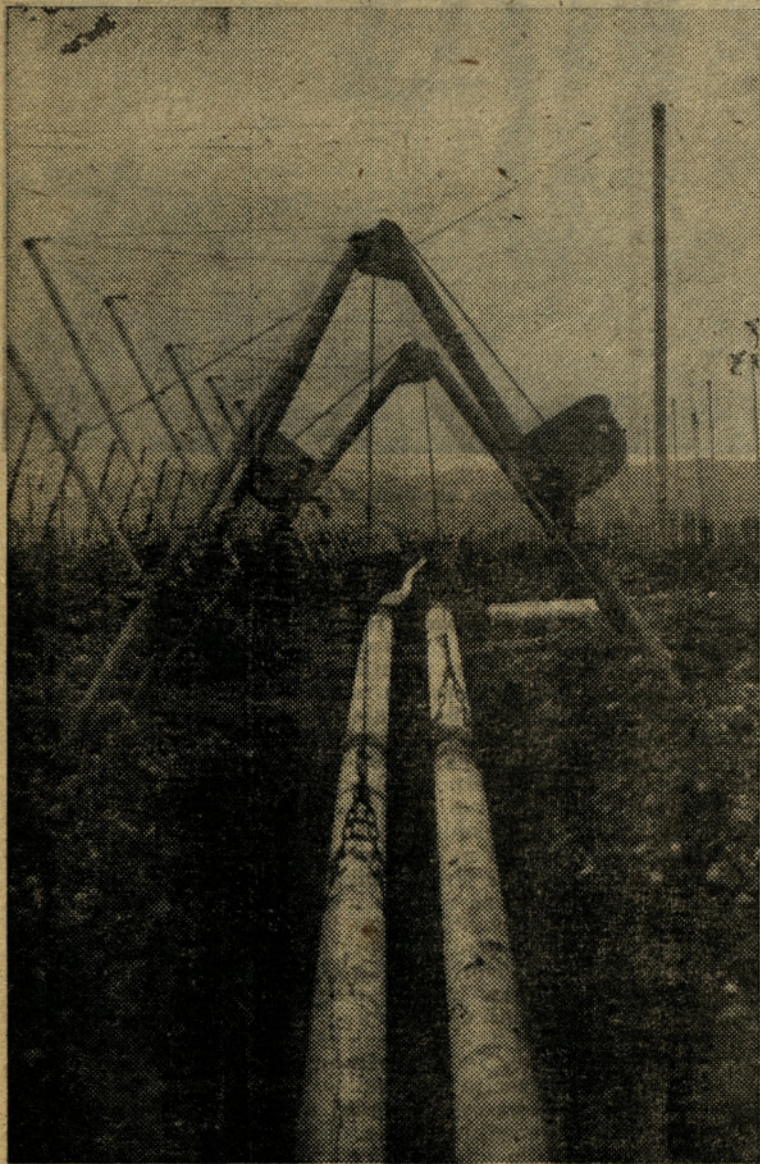
Hidrantom je 25 izpustnih ventilov za vodo pred zimo je 6. Hidranti so razporejeni po površini tako, da je lahko enakomerno priključiti prenosno cevno mrežo po celi površini 74 ha.

— prenosna cevna mreža, ki se priključi na hidrante, je sestavljena iz 6 m dolgih pocinkanih cevi. Cela prenosna mreža cevi meri 1.300 metrov.

— razpršilci so nameščeni na 6 metrov visoke cevne odcepe. Razpršilci tako pršijo vrhe žičnic. Vseh razpršilcev je 28. To število je pogojeno s pritiskom in količino vode, ki jo da črpalka. Vsak razpršilec da 1,77 litrov vode v sekundi, razdalja

med razpršilci pa je 30 m. Razpršilec ima dve šobi: 9 mm in dopolnilno 4 mm. Na uro da 7 mm dežja. Koristna površina namakanja je 900 m². Vsi razpršilci pokrijejo okrog 2,5 ha naenkrat. Dvajset milimetrov dežja naenkrat je spodnja meja ekonomičnosti zaradi predstavljanja mobilne cevne mreže, se pravi, da je treba razpršilce prestaviti vsake tri ure.

Naprav deluje zelo dobro. V letošnjem letu je obrat Vrbje ni uporabljal, ker je zaradi preobilnega deževja do sedaj ni bilo treba. Inštitut za hmeljarstvo pa je zastavil poizkus škropljenja s fungicidi skozi namakalno napravo. Poskus teče in ko bo končan, bomo lahko napravili strokovni in ekonomski zaključek. inž. B. Skalin

Polaganje cevi za namakalni sistem v hmeljiščih obrata Vrbje

V AS STROKOVNI PRISPEVEK
V NAŠEM LISTU JE DOBRODOŠEL

Strokovni pogovori in nasveti

NASVETI HMELJARJEM

ING. MILAN DOLINAR

Hmeljska »žetev« se bliža z naglimi koraki. Konec avgusta je obnem tudi zaključek hmeljske sezone, ko si hmeljarji spet oddahnejo. Preostane še edina skrb: pridelek lepo prodati, vse kar pa bomo v hmeljiščih še potem delali, bomo storili že za prihodnjo sezono.

Največja in najbolj zahtevna konica je ravno obiranje hmelja. Koliko bomo letos nabrali, je zaenkrat še težko predvideti, na vsak način pa manj kot leta 1964, ko je bilo hmelja izredno veliko. Pričakovati je srednje dobro letino, sicer pa bo ravno avgust še »napravil« svoje. Ugodne vremenske razmere v tem mesecu lahko pripomorejo, da bo hmeljski storžek debel in težak, neugoden pa, da bo droben in lahek. Posebno nevarna je lahko močna suša, kar smo v nekaterih letih že močno občutili, ko smo na rastlini »pustili« 10—15 % pridelka.

Na lahkih zemljah v osrednjem delu hmeljarskega področja doline so hmeljišča najlepša. Čim težja je zemlja in čim bolj nepropustna je, tem slabši je pridelek. Ponekod v Sloveniji je že nekako odgnal, nato pa se posušil in usahnil, tako da drugo leto na nekaterih mestih sploh ne bo odgnal več.

Spet drugod je pustošila toča, pa tudi močni viharji so mnogo rastlin odtrgali. Ko že govorimo o škodi, moramo povedati, da so letos napravili precej škode traktoristi z brezvestnim delom.

Kakršnokoli je stanje, z delom v hmeljiščih ne smemo popolnoma prenehati. Vse premo pažnje posvečamo odtrganim žicam. Po močnih neurjih stanje hitro popravimo, dočim posamezne rastline včasih leže na tleh tako dolgo, da so panoge in listi že povsem obledeli in prično gniti. Taka malomarnost v tem razvojnem stadiju rastline povzroča veliko škodo.

Prehrana hmeljne rastline bi morala biti normalna, če smo med letom in še v juliju dognajevali s primernimi vrstami in količinami gnojil. Če kdo v juliju sploh ni dognajeval, naj še hitro doda 100—150 kg/ha čilskega solitra, zlasti še tam, kjer bomo pozno obirali.

Plevel moramo še naprej zatirati, ne toliko zaradi škode,

kot zaradi izgleda in obiralcev. Zatiramo ga s herbicidi, hrano ali kultiviranjem (plitko) ali celo s srpom.

PRIPRAVE ZA OBIRANJE

Vsak resen hmeljar ima v tem času obiralce že zagotovljene. Ko se odločimo za število obiralcev, moramo marsikaj pretehtati. Število obiralcev zavisi od zmogljivosti sušilnice, površine hmeljišč, učinka obiralca in časa pričetka obiranja. Obiranje pa moramo zaključiti vsaj do 31. avgusta.

Zmogljivost sušilnic, ki je zelo različna (od 30—60 škafov na m²), lahko povečamo s povišanjem predalov, če je pretok zraka urejen. Nadalje povečamo zmogljivost sušilnic z vgrajevanjem ventilatorjev ali zračnih ogrevalcev. Vse to lahko storimo v času pred obiranjem.

Pripravimo si zadostno količino premoga in drv. Poskrbimo za zadostno število hmeljskih košev, popravimo zlomljene in razmajane. Pripravimo si vozove ali prikolice za prevoz košev. Križe za naslanjanje podrtih hmeljev izdelamo kar doma.

Očistimo vse pade sušilnic in skladišč. Stene lesenih skladišč obložimo s papirjem, enako tudi okna, katera priporočamo zakriti še z vrečami. V sušilnicah očistimo dimnike in pokrpamo ali zamenjamo pregorele cevi in rebra peči. Dvigala pred uporabo pregledjmo in spravimo v pogon! Zavarujmo dostope k dvigalu! Uredimo si kurilnico in prostor za odlaganje vročega pepela!

Poskrbimo za prehrano in nastanitev obiralcev! Zlasti sta primerna in čista postelja ter obilna hrana odločilna za dobro počutje. Pravilno ravnanje z ljudmi, k čemur spada tudi gornje, je porok, da bomo hmelj obrali brez zastojev in da nam ne bo treba med obiranjem obiralcev iskati drugje. Podkupovanje in prevzemanje obiralcev drugim ni le nekolegialno, temveč znak, da so razmere podkupalca do obiralcev neurejene.

Na družbenih posestvih skrbimo poleg gornjega še za razkuževanje stanovanj in sanitarij ter za redno čiščenje! Pripravimo si zdravila in slično za prvo pomoč ter posebno sobo za težje bolnike. Praviloma (nadaljevanje na 8. strani)

mora vsak za obiranje nespособen obiralec v bolniško sobo.

Hrano prevažamo v higienični posodi, ki se dobro zapre in ki ima dvojno steno, da se na poti na njivo hrana ne ohladi. Kruh zavijemo v čiste prte.

OBIRANJE IN SPRAVILO HMELJA

Kako obiramo, je vsem hmeljarjem znano. Opozoril pa bi na pravilno in pravočasno manipulacijo. Obiralci uporabljajo zadnje čase za obiranje različne posode, vse pogosteje opazamo polivinilaste vreče za shranjevanje obranega hmelja. Take vreče že kar prvi dan odstranimo z njive in jih skrijmo.

Obran hmelj odvažamo z nji-ve 3-4 krat na dan. Zlasti važno je, da moker hmelj čimprej spravimo na sušilnico, in to na mreže in ne na pod. Večje količine zvečer nabranega hmelja raje pustimo zunaj na vozu in ga večkrat premešamo, kot pa da ga spravljamo na vroče podstrešje. Če se nam pripeti, da preko noči nismo posušili vsega hmelja, zjutraj zadržimo obiralce doma toliko časa, da bodo sposobni prevzeti sveže nabrani hmelj takoj na sušilnico. Svežega hmelja sploh ne smemo stiskati v košu, niti ne na debelo nasuti na pod.

Merjenje hmelja in evidenca nabranih škafov je važen moment za znosne odnose med obiralci in lastnikom hmelja. Merimo samo s škafi, ki so uradno zmerjeni. Hmelj nasujemo v škaf z blagim vrhom! Obrani hmelj naj ne pada preko roba škafa, ker so obiralci za to najbolj občutljivi, pa če-čudi je to samo pest storžkov. Nekateri merilci take nehotene napake popravljajo pri naslednjem škafu s čimer pa najbolj škodujejo sebi. Take praznine

Po toči uničeno in pri DOZ-
u nezavarovano hmeljišče neko-
operanta Razborše kEdija iz
Dobriše vasi.

nanesejo včasih trikrat več, kot pa je padlo hmelja mimo roba škafa.

SUSENJE HMELJA

Urejeno sušilnico zakurimo zvečer pred pričetkom obiranja. Zeleno etažo, odnosno mreže na zeleni etaži pokrijemo z vrečami, da se sušilnica segreje. Ne spuščajmo hmelja prehitro na nižje etaže! Hmelj je suh, ko se peclji gladko odlo-
mijo, enako vretenca drobnih storžkov, dočim se vretenca debelih storžkov ne smejo zlomiti. Važen je tudi primeren šum, ko hmelj primemo z roko. Sploh je pravilno posušen hmelj težko opisati, zato mora biti glavni sušič le tisti z večletno prakso.

Sušačev, ki pravilno posuše hmelj, žal nimamo na pretek. Takih, ki hmelj posuše pre malo, tudi k sreči ni dovolj. Največ pa je takih, ki ga posuše preveč. Nekateri teh, na vprašanja, zakaj tako sušijo, odgovorijo z dokazi, da se jim hmelj ni še nikoli pokvaril. To jim moramo kar verjeti, saj se tudi ne more. Drugo pa je, kakšna je kakovost tako posušenega hmelja, zlasti še, če ga toplega lopatajo in drobijo in na hitro bašejo v vreče.

Vsaka sušilna komora mora imeti tudi toplomer, ki ga narmestimo v lino pod predalom. Temperatura sušenja se najgiblje med 50-55 °C.

Za nemoten potek sušenja in za polno izkoriščanje zmogljivosti sušilnice moramo tudi pravilno kuriti. Najbolj neekonomično je redko in obilno polnjenje kurišča. Nakladamo takrat, ko je premog ves žareč, ko so kosi še vidni, oziroma ko imamo rumen plamen. Pred vsakim nakladanjem kurišče razgrebemo.

Hmelj skladiščimo v temnem prostoru, nasut od 0,5-1 m visoko, odvisno od velikosti skladišča in količine nabranega hmelja.

Opozorili smo le na najnujnejše, vsak pa ima svoje posebne pogoje in bo njim primerno ukrepal v lastno in splošno korist in zadovoljstvo.

ZAHVALA

Biotehnična fakulteta — Klinika za farmske živali — Ljubljana je poslala mlečni farmi Podlog naslednji dopis:

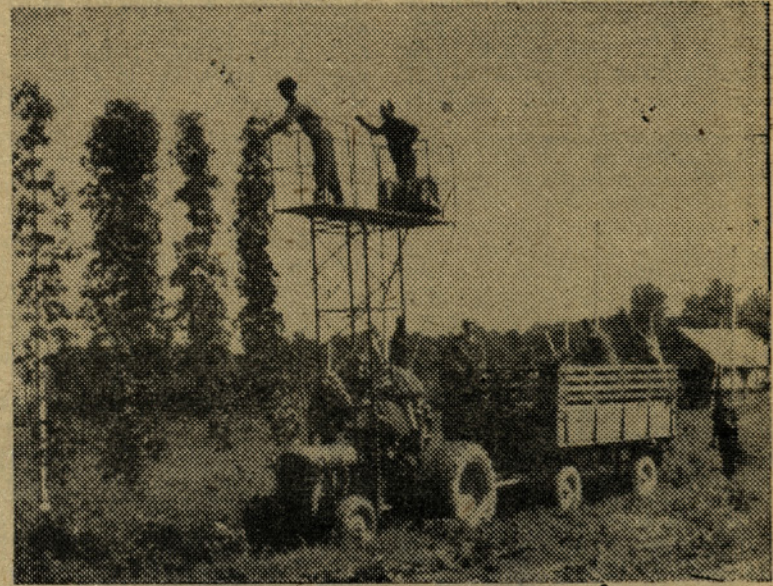
»Dovolite, da se vam še enkrat zahvalimo za veliko pozornost, ki ste nam jo izkazali ob obisku naših študentov. Želimo vam še nadalje veliko uspehov pri vaših prizadevanjih v govedorejski proizvodnji.

Predstojnik
doc. dr. V. Gregorovič

Strojno obiranje

Obiranje hmelja s strojem je za nas nov delovni postopek, ki ga šele uvajamo. Komaj je zlezal iz poskusne faze in že bo delalo na naših hmeljarskih obratih letos 19 obiralnih strojev. Razmerno hitro uvajanje obiralnih strojev zahteva toliko bolj temeljito pripravo dela. Da bi ogromna osnovna sredstva, ki so angažirana pri strojnem obiranju, racionalno izkoristili, je potrebno delo pravilno organizirati. To se pravi, da z najmanj stroški dosežemo čimboljšo storilnost in tako čim boljši učinek.

Na Inštitutu za hmeljarstvo smo 3 leta proučevali strojno obiranje hmelja z vidika kakovosti obiranja in organizacije dela. Ugotovili smo, da pri obstoječi konstrukciji stroja na kakovost

Delovna skupina v hmeljišču

obiranja (kakovost obranega hmelja in izgube pri obiranju) nimamo večjega vpliva. Razmišljati bo sicer treba o izpopolnjevanju stroja, tako da bi zmanjšali izgube, vendar je to dolgotrajno in zamotano delo, ki ga ni mogoče rešiti v kratkem času. Po naših ugotovitvah znašajo izgube pri strojnem obiranju okrog 11 % ali na vsakih 100 kg nabranega hmelja se zdrobi okrog 12 kg. Med posameznimi leti ni bilo bistvenih razlik. Pač pa smo ugotovili, da z zrelostjo hmelja izgube naraščajo. Tako jih je bilo v začetku obiranja okrog 4, ob koncu pa skoraj 14 kg na 100 kg. Če bi uspeli zmanjšati izgube od 12 kg na 8 kg od 100 kg, pomeni to zmanjšanje proizvodnih stroškov hmelja za okrog 50 din pri kg suhega hmelja. V tej zvezi bo treba tudi proučiti, kako bi bilo mogoče zdrobljen hmelj uporabiti za ekstrakcijo.

Drugo vprašanje, ki nas je zanimalo pri strojnem obiranju, je storilnost in v zvezi s tem organizacija dela. Na tem področju imamo precej možnosti za racionalizacijo in zmanjšanje stroškov obiranja. Naj to trditev podkrepim z enostavnim primerom! Po našem modelu znašajo stroški strojnega obiranja brez vrednosti izgub in pri povprečni storilnosti stroja 620 kg svežega hmelja na uro 177 din, preračunano na kg suhega hmelja. Dejanska povprečna storilnost pri poskusnem obratovanju obiralnega stroja je bila v letu 1963 komaj 323 kg, v letu 1964 pa je že dosegla 485 kg svežega hmelja na uro. Večja storilnost v letu 1964 je gotovo posledica boljše organizacije dela, mimo tega pa tudi večjega pridelka po rastlini. Če na osnovi zgoraj navedenih podatkov o storilnosti izračunamo stroške, vidimo, da so znašali v letu 1963 340, v letu 1964 pa 225 din na kg suhega hmelja. Če hočemo te podatke primerjati s stroški ročnega obiranja, moramo prističi še vrednost izgub 144 dinarjev na kg suhega hmelja. Iz navedenega primera vidimo, da so bili stroški, izračunani na osnovi dejanske storilnosti v letu 1963 za 173 dinarjev, v letu 1964 pa za 48 dinarjev po kg višji od izračunanega modela. Da bi odkrili, odkod izvirajo te razlike v storilnosti, smo opravili natančne časovne meritve in jih analizirali, kajti le, če pomanjkljivosti poznamo, jih bomo lahko tudi odpravili. Ravno na tem področju nas čaka še mnogo trdega in vztrajnega dela.

Ugotovili smo že, da je storilnost stroja in s tem stroški obiranja v prvi vrsti odvisna od organizacije dela. Z natančnimi ča-

zahteva temeljito pripravo

dipl. kmet. inž.
Cetina Lojze

sovnimi meritvami in opazovanji smo ugotovili, da je bilo pri opazovanem stroju v letu 1965 14,5 in v letu 1964 12,6% zastojev pri delu zaradi pomanjkljivosti v organizaciji dela. Najčesejši vzroki so bili naslednji: nevsklajen dovoz hmeljskih rastlin z zmogljivostjo stroja, pomanjkanje košev in drugo. Nadalje zmanjšuje storilnost obiralnega stroja še slabo prilagojevanje števila vložnih rastlin glede na pridelek, podaljševanje odmorov, nevsklajene zmogljivosti sušilnic z obiralnimi kapacitetami itd. Da bi te zastoje čim bolj zmanjšali, je potrebna temeljita priprava dela. Pri tako zamotanem skupinskem delu, pri katerem sodeluje sorazmerno mnogo drugih strojev in priključkov (obiralni stroj, traktorji s prikolicami, stolp) je predhodna priprava dela neizbežna. Kolikor bo priprava dela boljša, toliko bo delo teklo brez večjih zastojev.

Tehnična zmogljivost stroja je po naših opazovanjih okrog 800 kg svežega hmelja na uro. Največkrat najdemo število nasilin, ki jih stroj lahko obere na uro, kot podatek za zmogljivost oziroma dejansko storilnostjo stroja. Vendar nam ta podatek zaradi različnega pridelka na rastlino ne pove mnogo. Zato moramo izhajati iz zgoraj navedene zmogljivosti 800 kg svežega hmelja, na uro, kateri pa moramo prilagojevati vlaganje rastlin. Poglejmo v tabeli 1, koliko rastlin moramo vlagati pri različnem pridelku hmelja, če hočemo doseči maksimalno zmogljivost:

Tabela 1

Koliko rastlin (vodil) moramo vlagati pri različnem pridelku hmelja, da bi dosegli storilnost 800 kg svežega hmelja na uro

Pridelek vrste suhega hmelja na ha	Število vodil na ha	Pridelek na vodilo v kg	Zlagati moramo rastlin na minuto na uro	Število rastlin
14	4200	0,355	9,1	541
	4460	0,314	9,6	573
	5000	0,280	10,7	643
	6400	0,219	13,7	822
16	4200	0,381	7,9	472
	4460	0,359	8,4	501
	5000	0,320	9,4	563
	6400	0,250	12,0	720
18	4200	0,428	7,0	421
	4460	0,405	7,5	447
	5000	0,360	8,4	500
	6400	0,281	10,7	641
20	4200	0,476	6,3	378
	4460	0,448	6,7	402
	5000	0,400	7,5	450
	6400	1,315	9,6	575
22	4200	0,524	5,7	344
	4460	0,495	6,1	365
	5000	0,440	6,8	409
	6400	0,344	8,7	525

Opomba: 4200 vodil na ha: razdalja sajenja 1,7 × 1,4 m
 4460 vodil na ha: razdalja sajenja 1,6 × 1,4 m
 5000 vodil na ha: razdalja sajenja 2,0 × 1,0 m ali 2,0 × 2,0 >V< sistem
 6400 vodil na ha: razdalja sajenja 2,4 × 1,5 m >V< sistem

Iz tabele vidimo, kako močno vpliva pridelek na število rastlin ali vodil, ki jih moramo vložiti v stroj, če ga hočemo polno izkoristiti. Npr. pri pridelku 22 mtc in pri 4200 rastlinah na ha (razdalja sajenja 1,7 × 1,4 m) lahko vložimo največ 5,7 rastlin, pri pridelku 14 mtc in 6400 vodilih ha (razdalja sajenja 2,4 × 1,5 m >V< sistem) pa celo 12 vodil na minuto. Čeprav sta navedena primera ekstremna, vendar nam toliko bolj nazorno kaže, kako važno je, da pred obiranjem ocenimo pridelek in temu prilagodimo vlaganje. Od tega mnogo zavisi, kakšna bo storilnost obiralnega stroja.

Številke v tabeli 1 so izračunane na efektivni čas, to je čas, ko stroj dela. Če pa hočemo dobiti povprečno storilnost, moramo efektivnemu času pristoiti še dodatne čase za osebne potrebe, izmeno, tehnično vzdrževanje stroja in premike prikolic pri stroju in zastoje (objektivne zaradi višje sile in subjektivne zaradi slabe organizacije dela in nediscipline). Čim več dodatnega časa in zasto-

jev, tem manjša je seveda dejanska dosežena storilnost stroja. Iz tega razloga nas je zanimalo, koliko lahko dodatne čase in zastoje pri strojnem obiranju zmanjšamo in koliko to vpliva na stroške obiranja.

Tabela 2

Potek delovnega procesa pri strojnem obiranju

Čas	Delovni dogodek	Prekinitev ur	Obiranje ur
2—2.15	izmena, strojniki pridejo že ob 1.45	1/4	
2.15—6.45	obiranje		4
6.15—6.45	zajtrk, strojniki medtem stroj, čistijo, namažejo stroj, zajtrkujejo pozneje	1/4	
7.45—10.00	obiranje		3 1/4
10.00—10.15	malica, strojniki oskrbijo stroj malica pozneje	1/4	
10.15—13.30	obiranje		3 1/4
13.30—14.00	delavci prve izmene očistijo okrog stroja, prebirajo odpadke, strojniki temeljito pregledajo in oskrbijo stroj	1/2	
14.00—14.30	2. izmena delavcev pripravi vse potrebno za začetek obiranja, prebirajo odpadke, strojniki 1. in 2. izmene delajo na oskrbi strojev		
14.30—18.30	obiranje		4
18.30—19.00	večerja, strojniki oskrbijo stroj, večerjajo pozneje	1/2	
19.00—22.50	obiranje		3 1/2
22.50—22.45	kava, strojniki pregledajo stroje, kavo imajo pozneje	1/4	
22.45—1.45	obiranje		3
1.45—2.00	izmena, delavci 2. izmene očistijo okrog stroja, pobirajo odpadke, strojniki ostanejo do 2.15	1/2	
		3	21

V tabeli 2 je prikazan potek obiranja in rednih prekinitev. Če hočemo, da je stroj izkoriščen, moramo obirati tudi ponoči. Iz tabele nadalje vidimo, da po modelu stroj od 24 ur 21 ur dela 3 ure pa je prekinitev za odmore, obroke hrane in izmene delovnih skupin ob 2. uri ponoči in ob 14. uri popoldan. Teh prekinitev je precej, vendar so kratke od 1/4 do 3/4 ure. Pri opazova-

1. Odbiranje dolgih panog na prvi valjni mizi
 2. Odbiranje neobiranih panog na drugi valjni mizi.

nem stroju v povprečju ni bilo mnogo več prekinitev, čeprav se je včasih njihova razporeditev razlikovala od predvidene. V modelu predvidene prekinitve za odmore znašajo 6,25 % skupnega delovnega časa, dejanske pa 7,10 % (od 5,75 do 13,82 % v posameznih dneh). Ravno zaradi tega, ker so ti odmori kratki in številni, je treba paziti, da se ne podaljšujejo. Zato mora biti dovoz hrane pravočasen in dobro organiziran. Vodja delovne izmene mora biti ob teh priložnostih vedno na delovnem mestu.

V času rednih odmorov moramo opraviti tudi tehnično oskrbo in manjša popravila stroja. Ker so prekinitve kratke, moramo dobro razporediti delo strojnikov. Dela, ki jih je mogoče opraviti med obratovanjem stroja, ne smemo odlagati na odmore. Preventivno moramo odpravljati razne napake, ki bi, če jih ne bi pravočasno odpravili, povzročale daljše zastoje. Največ časa je bilo porabljeno za zamenjavo obiralnih prstov (40 %) in popravilo transportnih trakov (28 %). Ker smatramo, da mora biti to delo opravljeno v času rednih odmorov, smo v naših opazovanjih merili samo čas,

Prebiranje na izhodnem tekočem traku

ki je bil za to porabljen izven rednih odmorov. Ugotovili smo, da je bilo od skupnega porabljenega za tehnično oskrbo izven rednih odmorov v letu 1963 5,38 %, v letu 1964 le še 2,13 %. Zmanjševanje odstotka od leta 1963 do 1964 kaže na izboljšanje organizacije dela strojnikov in daje upanje, da bo mogoče tehnično oskrbo opraviti v času rednih odmorov. S tem vprašanjem je ozko povezana zadostna in pravočasna preskrba z rezervnimi deli.

Čas za izmeno delovnih skupin je predviden dvakrat, ponoči 3/4 ure, podnevi pa 1/2 ure. Čeprav bi izmeno delavcev in čiščenje stroja lahko opravili v krajšem času, tega časa ne smemo skrajševati, ker je potreben za tehnično oskrbo stroja.

Čas za zamenjavo praznih s polnimi prikolicami predstavlja pri najboljši organizaciji dela okrog 4,3 % vsega delovnega časa, v najslabšem primeru skoraj do 50 %. Koliko časa porabimo za to delo je odvisno:

- od časa, potrebnega za enkratno zamenjavo;
- od pridelka hmelja (čim večji je tem manj časa potrebuje mo za to delo) in
- od števila rastlin, ki jih nakladamo na prikolico.

Ko smo začeli s strojnim obiranjem, smo porabili za eno zamenjavo prikolice povprečno več kot 1 minuto (0,5–3,6). Z izboljšanjem pogojev premikanja smo uspeli, ta čas zmanjšati na 0,8 minute. To je mogoče doseči le tako, da so delavci, ki so za to zadolženi ob zamenjavi prikolic na svojih mestih in si drug drugemu pomagajo. Tehnika dela je opisana v Hmeljarju št. 2/64 str. 43. Kaj pomeni zmanjšanje tega časa v stroških obiranja, nam pove naslednji primer: če ga skrajšamo od 3 minut, kar se tudi dogaja v praksi, na 0,8 min. na prikolico, zmanjšamo stroške obiranja za 26 dinarjev, če bi pa vlaganje popolnoma avtomatizirali pa za 37 din za kg suhega hmelja.

Pridelek hmelja na rastlino ne vpliva tako močno na čas za zamenjavo prikolic, posebno če pri manjšem pridelku nakladamo več rastlin in prikolic. Zato tega vprašanja ne bomo podrobneje obravnavali.

Mnogo važnejši je vpliv nepolnih prikolic. Če npr.: naklada-

mo na prikolico namesto 100, samo po 40 rastlin, povečamo stroške obiranja za 14 dinarjev za kg. Če bi istočasno porabili za zamenjavo prikolice 3 min. namesto 0,8 minute, bi se stroški obiranja povečali za celih 79 dinarjev na kg. Iz tega primera vidimo, kako važno je, da nakladamo vedno polne prikolice (okrog 100 rastlin) in da ne podaljšujemo časa zamenjave prikolice.

Med motnji, ki jih povzročajo višja sila, so najobičajnejši zastoji zaradi prekinitve električne energije, nepredvidene okvare stroja in vremenske razmere. Značilno je, da nastajajo zelo nenakomerno. V letu 1963 smo jih imeli povprečno 6,61 % (v posameznih dneh od 0–25,31 %). Teh zastojev ne moremo vnaprej predvideti, vendar jih lahko s skrbno pripravo dela zmanjšamo ali vsaj zmanjšamo škodljive posledice. Npr. za deževno vreme imamo pripravljeno opremo za delavce, polgosenice za traktorje, ki vozijo po hmejlšču. S predhodnim dogovorom s podjetjem za distribucijo električne energije se izognemo nepričakovani prekinitvi električne energije. Enako se moramo dogovoriti z železniškimi podjetji in prometnimi organi glede prelazov čez železniško progo ali glavno cesto, da se izognemo nepotrebnim neprilicam v sezoni obiranja. Sem spada tudi primerna oprema traktorjev za tak prevoz. Dovoljna zaloga rezervnih delov in dobra organizacija popravil lahko bistveno zmanjša zastoje zaradi večjih okvar stroja.

Za naše razmišljanje pa so najbolj zanimivi zastoji, ki nastopajo zaradi pomanjkljive organizacije dela, torej tisti, ki niso objektivnega značaja. Te zastoje je mogoče s skrbno pripravo dela zmanjšati ali celo odpraviti. Najpogostejši vzroki teh zastojev so:

- čakanje na hmeljne rastline;
- čakanje na hmeljne košev;
- rane okvare in zamašitve pri stroju, ki nastanejo zaradi nepravilnega popravila.

Pojav, da mora stroj čakati na hmeljne rastline, je precej pogost. Navadno pride do velikega števila kratkotrajnih zastojev, ki jih je bilo po naših opazovanjih več v nočnem času. Kje lahko iščemo vzroke za ta pojav? Najprej moramo proučiti, ali imamo storilnost delovne skupine za rezanje in nakladanje rastlin v hmejlšču in transport vsklajen s storilnostjo stroja. O tem smo podrobneje pisali v organizaciji dela pri strojnem obiranju (Hmeljar št. 2/64). Pri obiranju hmelja v letu 1964 smo posebno na obratih, ki so prvič obirali s strojem, naleželi na primere, da delovna skupina v hmejlščih (če smo imeli 3 skupine na 2 stroja) niso bile dobro izkoriščene. Prehitro smo napravili nepravilen zaključek: zmanjšati število delovnih skupin v hmejlšču, nismo pa prej preverili, ali obiralni stroj dosega predvideno storilnost in kaj moramo ukreniti, da je bo dosegel. Lahko se sicer zgodi, da je zaradi ugodnih pogojev pri delu v hmejlščih res mogoče zmanjšati delovne skupine v hmejlšču od 3 na 2 za 2 obiralna stroja, vendar moramo to prej dobro pretehtati, ker je še vedno ceneje, če delovna skupina v hmejlšču ni popolnoma izkoriščena, kot če obiralni stroj ni maksimalno izkoriščen. To moramo imeti pred očmi pri konkretnih organizacijskih odločitvah.

Kljub občutku, da je bila organizacija dela pri opazovanem stroju dobra, so meritve pokazale, da je bilo v sezoni obiranja leta 1964 16 ur zastoj zaradi čakanja na rastline (1,3 ure povprečno na dan), v letu 1963 pa celo 30 ur. Če bi čisto odpravili tovrstne zastoje, bi se storilnost stroja toliko povečala, da bi se stroški obiranja zmanjšali za približno 20 dinarjev na kg hmelja.

Pomanjkanje hmeljnih košev se je v večji meri pojavilo šele v letu 1964 zaradi večje kapacitete stroja. V sezoni 1964 smo zaradi tega izgubili okrog 13 ur, kar pomeni 14 din na kg hmelja. Iz tega vidimo, kaj pomeni zadostno število košev. Zato moramo v pripravi dela točno predvideti potrebo po koših pri strojnem in ročnem obiranju in izdelati natančen načrt obratovanja. Mnogokrat je bilo pomanjkanje košev prividno. Nastalo je zaradi prepočasne obratovanja košev ali celo skrivanja košev s strani nekaterih traktoristov, kar je bila posledica psihoze, da je košev premalo. Iz zgoraj navedenega primera vidimo, da tega na videz malenkostnega vprašanja pri organizaciji dela ne smemo zanemariti.

Za analizo zastojev, ki jih povzročajo nepotrebne okvare zaradi nepravilne intervencije strojnikov, imamo še premalo podatkov. Zelo težko je namreč oceniti, kdaj gre za okvaro objektivnega in kdaj za okvaro subjektivnega značaja. Zato v tem sestavku ne moremo obravnavati tega vprašanja. To vprašanje bo potrebno v bodoče podrobneje proučiti.

V sestavku smo dali nekaj izkušenj s področja organizacije dela pri strojnem obiranju. Poskušali smo izvednotiti, pomanjkljivosti, kako lahko vplivajo na povečanje, oziroma zmanjšanje stroškov obiranja hmelja. Podatkov ne moremo vzeti čisto dobesedno, kajti zavedati se moramo, da se praksa vedno nekoliko razlikuje od teoretičnih izračunov. Zgornje razmišljanje bi naj pokazalo, kakšne možnosti imamo na posameznih področjih, da bi se tako lažje odločili, katerim moramo pri organizaciji dela v praksi posvetiti večjo pozornost.

Bodo dosajene rastline prispevale k povečanju pridelka?

V hmeljiščih se vsako leto znova srečujemo s praznimi mesti, ki jih moramo dosaditi. (Zakaj jih ni mogoče zapolniti, saj vendar vsako leto skrbno dosajamo?). Nedyvomno, posvečamo dosajanju zadnja leta več skrbi kot kdaj koli prej, saj se zavedamo, da nam ta manjšajo proizvodni uspeh, posebno v novih nasadih z večjimi razdaljami sajenja (5200 rastlin na ha), kjer je delež vsake rastline pri pridelku mnogo večji, najbližja okolica, sosednje rastline, pa zaradi zasežnosti manjkajočega ne morejo nadoknadi, kot je to delno primer v ožjih medvrstnih razdaljah, kjer živi posamezna rastlina na skoraj enkrat manjšem življenjskem prostoru in kjer se sosednje na račun manjkajoče, močnejše razvijajo, dajo večji pridelok ter s tem oblažijo zmanjšanje pridelka na površino. V novih nasadih s 5200 rastlinami po hektarju imajo rastline večji življenjski prostor, ki jim omogoča, da se popolnoma in močno razvijajo in jih morebitno še večji življ. prostor ne vzpodbuja k močnejšemu razvoju, večji rodnosti ali pa le neznanost.

Prazna mesta v hmeljiščih začnemo zaznamovati že po obiranju in v jesenskih dneh, ko nam vremenske in talne razmere ne dopuščajo delati na njivah pri spravilu krme in pridelkov. Ta čas izkoristimo tudi za pripravo količkov za količenje oziroma zaznamovanje praznih mest. Če je med obiranjem vladal na njivi red, bo hmeljevina zvitja in na svojem mestu, ter presledek ni težko ugotoviti, sadilno mesto pa najhitreje in dovolj natančno določimo z viziranjem in pomočjo metra. Nato na določeno mesto v vrsti (na grebenu) zabijemo količek. Če je ta plitvo v zemlji ali prekratek, se rad zvrne in ne služi več svojemu namenu. Prav tako niso ob dosajanju vidni tisti količki, ki so bili predolgi in premalo zabiti ter so jih traktorji in stroji pri prehodu polomili ali podrli. To moramo pri izbiri dolžine količkov in količenja upoštevati. Poznati moramo višino (klirens) od tal do najnižje prečke tistih strojev, ki bodo po količenju šli preko hmeljišča. Torej dolžina (višina) količka nad zemljo naj ne zavisi od preseje delavca, ki bo delo opravljal, ampak se naj ravna po zgoraj navedenem. Zadostuje, da iz zemlje štrli 5–10 cm količka. Manj od 5 cm je slabo vidno, več od 10 cm pa se že zatika za večino priključkov. Seveda so tu še drugi faktorji, ki bodo vplivali na način količenja in dolžino količkov, kot je čas količenja, stopnja zapleveljenosti hmeljišča, način vzgoje in po-

dobno. V srednje visoko osutem hmeljišču shajamo s polmetrskimi količki. Na vsak način pa želimo in v tem bi tudi morali uspeti, da naj količek najprej zaznamuje prazno mesto, pozneje pa mesto iz katerega raste mlada rastlina, največkrat skrita med plevclom in prepotrebnna skrbne nege. Na njo naj količek opozarja pri slehernem prehodu skozi hmeljišče posebno s traktorji in priključki. Opozorila ne bi smeli spregledati. Zal pa se to često dogaja in ima največkrat za posledico, da na enem in istem mestu več let zapovrstjo ni rastlin, kljub temu, da vsako leto skrbno in vse dosadimo. Če podrobneje zasledujemo vzroke za prazna mesta in jih razčlenimo, ugotovimo, da je na novo nastalih praznih mest prav malo in da manjka le večino prejšnje leto dosajenih sadik. Pri kopanju nove jamice najdemo na dnu ostanke dveh ali treh drobnih korenin, kar dokazuje, da je rastlina nekaj časa že rasla. Zakaj se dosajene rastline niso mogle obdržati? Je boj za življenjski prostor v sencih starih za nje preoster ali pa so napake in ukrepi v procesu proizvodnje takšni, da jih mlade rastlinice ne prenesejo?

Največkrat že na začetku zagrešimo napake, ki jih pozneje ne moremo več odpraviti. Mislim na pozno dosajevanje in slab sadilni material. Sploh dosajevanje spomladi kaj hitro spodleti, posebno v toplih dneh in daljšem obdobju brez padavin, kar se v začetku maja rado zgodi. Zemlja v jamici, v katero je posajena rastlina je oddvojena od dotoka vode po kapilah in ker je narušena ni sposobna vleči vode iz globljih plastí, kjer je je še dovolj. Zato se vsebina jamice hitro izsuši. Če ni izdatnega dežja, je to lahko usodno. Še slabše je, če v izkopano jamico ne dosadimo takoj. Sonce jamico izsuši in stene se zapečejo. Kljub temu, da vanjo nasujemo vlažno zemljo, ne pomaga, saj se ta od suhih sten in zraka naglo izsušuje. Ob pomanjkanju vlage rast preneha in izsuševati se začne tudi rastlina. Na vsak način morata izkop jamic in sajenje potekati sočasno.

Če dosajamo s slabimi sadikami ali ukoreninjenici, rastline slabo in počasneje odženejo, so poznejše od okolice, ki jih obdaja. Ob prvi napeljavi jih po navadi še nikjer ni ali pa so za napeljavo še premajhne in se dušijo v plevclu, če jih iz tega ne rešimo. Edini poganjek mnogih konča že pri prvem kultiviranju pod narinjeno zemljo in grudami. Šibke in po tleh plazeče rastline so manj odporne, se prej okužijo in tem hit-

reje podležejo boleznim in škodljivcem.

Zelo pomembna je tudi globina dosajanja. Ta bi se naj ravnala po globini sajenja oziroma po globini na kateri so štiri vraseni. Če dosaja več ljudi, tedaj se za sajenje na enako globino naj poslužujejo pripomočkov, kot pri zasajanju novih nasadov. Plitvo vsajene rastline trpijo za sušo in so slabo vsidrane, poganjki globoko vsajenih pa s težavo prerastejo debelo plast zemlje, če jim že prej ne zmanjka hranilnih snovi. Poseben poudarek globini dosajanja in sajenja sploh pa daje uvedba več in novih strojev pri pridelovanju hmelja.

Večja nevarnost za obstoj dosajencev traja vse do osipanja hmelja. Z obdelavo jih mnogo prej poškodujemo, ker so nežni. Zadostuje že odlomljen vrh in rastlina životari pri tleh in ko vzgojimo novega, jo senca okolice že močno ovira. Za mnoge se zaključí rast že ob osipanju hmelja konec junija ali v začetku julija. Posebej jih res ne varujemo, v času osipanja pa ne bi smeli pozabiti nanje. V maju je vrsta še zapolnjena, po osipanju v juniju pa že preslegasta. — Dosajene rastline, ki se niso mogle nemoteno in močnejše vrasiti, so končale zadete od večje grude ali pa pod surovo mokro brazdo osipalnika. Ugodna struktura in primerna vlažnost zemlje sta pri osipanju odločilnega pomena in možnost za obstanek šibkejših rastlin večata ali manjšata. S spremembo vlažnosti tal se spreminja tudi primernost tal za osipanje. Pogoji dela vseh skozi niso izbrani in treba ga je opraviti v kratkem času. Vlečni stroji in priključki zmorejo tudi slabe pogoje dela, ne prenesejo pa tega rastline, zaradi katerih pravzaprav delo opravljamo. Problem lahko postane tem bolj pereč, če smo zaradi uničevanja plevelov z osipanjem odlašali. Prav je, da si tudi z osipanjem pomagamo pri zatiranju plevela, vendar ne na škodo proizvodnje. Uničevanja plevela se bo treba lotiti z druge strani in v osnovi. Preprečevati je treba zanašanje plevelnega semena na njivo bodisi s slabim hlevskim gnojem ali kompostom in uničevati izvore semena zunaj obdelovalnih površin. To je najučinkovitejše, obenem pa tudi najcenejše, plevela na njivi uničevati v mladosti, nikakor ne dopustiti, da bi nastavili seme, pri tem pa si le dopolnilno pomagati s herbicidi.

Ko sem nekega dne ob osipanju hmelja vprašal traktorista, ki je kar po vrsti spravil nekaj dosajencev pod grudo, zakaj ni zmanjšal hitrosti ali

pa malo dvignil osipalnika, je v zagovor dejal, da ne more videti vsakega prvoletnika, ker mora paziti na smer vonžje, obenem pa kontrolirati delovanje osipalnika zadaj. Če bi pa nenehno spreminjal hitrost, bo premalo opravil in kvaliteta dela pri tem trpi. Na koncu je še dodal, da jih ni škoda, ker na njih tako ali tako ne bo nič zraslo. Ni pa pomislil, da se bo prihodnje leto na tem mestu ponovila ista pesem in da bo treba znova dosajati, bili pa smo že na pol poti. Približno takšne so senčne strani dosajanja in če jih bomo osvetlili s pravilnim odnosom do dela in vestnostjo, uspeh ne bo izostal. Posebej skrbeti za dosajence res ne gre, bilo bi tudi v nasprotju s cenejo proizvodnjo, ki jo želimo. Ker tudi dosajene rastline prispevajo svoj delež k temu, jih moramo upoštevati in najti ustrezno rešitev. Da bi v tem uspeli, istočasno pa se izognili večji skrbi za dosajene rastline, bi dosajanje hmelja morali opraviti že v jeseni ali najpozneje zgodaj spomladi z zdravimi in krepko razvitimi ukoreninjenici. Mislim, da ni potrebno posebej poudarjati prednosti sajenja v jeseni pred spomladanskim. Za dosajene rastline, ki morajo prenesti konkurenco močnejše okolice pa je to še posebno pomembno. Padavine v jeseni in preko zime povzročijo sesedanje zemlje v jamici, korenine dosajenega ukoreninjenca so od vseh strani tesno obdelane z zemljo. Ker se zračnih prostorčkov v tleh izogibajo (in tu jih ni), jim je spomladi zagotovljena nemotena rast na vse strani. V primeru spomladanske suše, vsebina jamice ne bo ostala osamljena in odrezana od dotoka vode. Mraz preko zime razrablja stene jamice, da ostra meja izgine, zemlja se sklene, po kapilah pa je možen dotok vode do korenin. Sorazmerno koreninam se razvijajo tudi nadzemni deli in rastlina spomladi prvo toploto že polno izkoristi, bujno raste, se prav malo ali nič ne razlikuje od sosednjih in je od začetka dovolj močna, da bo prenesla agrotehnične ukrepe tudi brez posebne nege, pri obiranju pa se pokazala z zadovoljivim pridelkom.

Strojno odkopavanje hmelja ne bi smelo predstavljati ovire za dosajanje hmelja v jeseni ali zgodaj spomladi. Mislim na izpuljenje dosajenih ukoreninjenecv ali sadik. Delovne naprave strojev jih ob pravilni globini dosajanja ne bodo dosegle, v najslabšem primeru pa bi jih tega obvaroval čvrsto zabiti količek, s katerim smo prejšnje leto prazno mesto označili.

Milan Veronek

Selekcija in živinorejska razstava

(Nadaljevanje s 4. strani)

KK Zalec, obrat Polzela
I. nagrado za kolekcijo pitanih bikcev.

Živali kooperantov pa so bile nagrajene in ocenjene kot sledi: Sivorjava pasma:

I. nagrado 50.000 din za kravo »Biba« 105 je dobil Podbregar Slavo, Ceplje 12.

II. nagrado 20.000 din za kravo »Cuna« 192 je dobil Brišnik Ivan, Prekopa 26.

III. nagrado 10.000 din za kravo »Zala« 1077 je dobil Prekošek Ludvik, Vojnik 25.

Od IV. do VI. nagrade po 5000 din pa so dobili:

za kravo »Zila« 1078, Prekošek Ludvik, Vojnik 25; za kravo »Ciba« 807, Podbregar Slavko, Ceplje 12; za kravo »Maja« 902, Svet Vlado, Kaplja vas 25.

I. nagrado 20.000 din za telico »Miška« 1012 je dobil Mešič

Anton, Polzela 109.

II. nagrado 10.000 din za telico »Ciba« 1027/4 je dobil Janežič Avgust, Zalec 245.

Nagrado 50.000 din za kravjo družino sivorjave pasme (mati INA 850) je dobil Brišnik Ivan, Prekopa 26.

Svetlolisasta pasma:

I. nagrado 50.000 din za kravo »Lida« 1509 je dobil Prekošek Vlado, Vojnik 25.

II. nagrado 10.000 din za kravo »Hemba« 57 je dobil Kroflič Stanko, Vojnik 193.

I. nagrado 20.000 din za telico »Rika« 107 je dobil Kveder Vili, Vojnik 36.

Posebno nagrado 10.000 din za 3 razstavljene spitane bikce je dobil Prekošek Ludvik, Vojnik 25.

Pri prašičih pa so bile razdeljene nagrade takole:

Nagrado za plemenskega merjasca je dobil KK Zalec, obrat Sempeter.

Nagrado v višini 15.000 din za razstavljeno plemensko svinjo s pujski je prejel Šporin Janko, Prekopa 20.

Razstava je pokazala, da ima-

mo na našem področju dober plemenski material in da se bo s pametnim ter načrtnim delom v selekciji lahko izboljšala kvaliteta goveje črede.

Vsem nagrajencem iskreno iskreno čestitamo.

Ing. Nendl Bojan

Ocenjevalna komisija pri delu

V počastitev 20-letnice osvoboditve

Ivan Mogu-Marko:

Srečanje s štabom II. grupe leta 1942

Vročega dne v mesecu avgustu leta 1942 je naš Savinjski bataljon taboril v gozdovih med Raduho in travnikom, ko je s sedla Bela peč odjeknil rafal mitralješke brzostrelke, ki ga je tam imela naša bataljonska zaseda. Bataljon je bil takoj alarmiran in že je hitel na pomoč zasedi na Belo peč. Komaj smo dobro zavzeli položaje, iz katerih bi odprli ogenj po Švabih, ko se je s sosednjega hribočka začulo močno mitraljezko streljanje, pomešano s puškarjenjem, krogle pa so letele proti napadajočim Nemcem. Štajerski partizani so za trenutek osupnili. Kaj je to? Nastala je uganka: Katera jedinica se tu bori proti Švabom? Saj je tu vendar operacijski teritorij Savinjskega bataljona! Neznani borci v naši sosesčini so prešli v juriš proti napadalcu. Tudi naš komandant tov. Silas je dal povelje za napad. Dva bataljona med seboj še neznanih partizanov sta močno pritisnila na sovražnika in se v jurišu pomešala med seboj. Švabi so bili zelo iznenadeni nad nepričakovano podvojitvijo partizanov. Računali so, da imajo pred seboj samo en bataljon in to Kranjčev bataljon, katerega so napadli na njegovem pohodu preko Gorenjske in Koroške na Štajersko. V paničnem begu zdaj niso iskali več poti, ampak so kar preko skal bežali v dolino. Nekateri borci Kranjčevega bataljona so jih podili prav v dolino koroške Bistré. Dobro se še spominjam, kako sta se po končani borbi komandanta bataljonov tovariš Silas in tovariš Kranjc ob nepričakovanem svidenju rokovala in objemala. Štajerski borci smo radovedno ogledovali prvega »šarca«, ki so ga Kranjčevi borci zaplenili v neki borbi z Nemci pri Železni Kapli. Zdaj nam je bilo jasno, da ti borci pripadajo II. grupi odredov, ki je na pohodu na Štajersko.

Drugi dan sem bil poslan na kurirsko javko na Smrekovec. Tam so me že čakali kurir Miha, aktivista Atena in Strgar. Med veselimi novicami o združitvi s Kranjčevim bataljonom mi je bilo zelo mučno poročati Ateni, da je njen brat Kmet (Jože Letonja), tedanji sekretar za Celjsko okrožje, padel v zasedi pri kmetu Ramsaku na Planini.

Kurirju Mihi se je zelo mudilo v štab bataljona z važno nalogo. Komandant II. grupe odredov tov. Stane je s svojim štabom in Simonovim bataljonom med tem časom že taboril

na Dobrovljah in je odredil, da mora Savinjski bataljon nemudoma kreniti na Dobrovlje, Kranjčev pa na Pohorje.

Nekako prve dni meseca septembra leta 1942 so se na Dobrovljah zbrali vsi štajerski partizani. Tu je komandant Stane izvršil pregrupacijo edinic in jih potem poslal na novo določena operacijska področja.

Jaz sem tiste dni bil ravno na kurirski poti in se tega zgodovinskega zbora štajerskih partizanov nisem mogel udeležiti. Nekaj dni po tem dogodku me je na kurirski javki čakal Dobroveljski Miha in mi sporočil, da sem določen za kurirja v štab II. grupe odredov, h komandantu Stanetu.

V štabu grupe me je sprejel komandant, katerega pa sem si prej čisto drugače predstavljal, kot pa sem ga sedaj videl. Od ostalih partizanov se ni dosti razlikoval, edino na rokavu bluze je nosil rdeče znake komandanta grupe. Prijazno se je pogovarjal z vsakim partizanom in je znal z živim pripovedovanjem svojih spominov iz španskih borb, francoskih in nemških koncentracijskih taborišč pritegniti nas vse, da smo ga radi poslušali. Tudi z menoj se je spustil v prijazen pogovor. Zanimalo ga je vse tudi lov. Postavil me je za štabnega kurirja z nalogo, da sem vzdrževal zvezo s kurirji edinic proti Koroški in Pohorju. Vsako noč je bilo treba iti na javko s kurirji in političnimi delavci. Na te javke so prihajala poročila in iz njih so odnašali kurirji razne operacijske naloge štaba grupe. V štab grupe zaradi potrebne konspiracije nisem smel peljati nobenega kurirja. Štab grupe se je utaboril na Cretj med kmetoma Jugovnik in Kreple, na tako imenovanih Krepletovih pečeh. Položaj je bil za obrambo sijajen, kakor je ugotovil tudi sam komandant Stane. V tem štabu, ki je štel okrog 20 ljudi, so bili: komandant Stane (Franc Rozman), komisar Tomaž (Dušan Kveder), obveščevalni oficir Silas, sanitetni referent dr. Cedrih, sanitejec Klavdo, tehnična skupina, ekonomat, zaščitna četa in nazadnje še »veliki« štabni kurir, kot je samega sebe imenoval Dobroveljski Miha, ki je hotel biti za rang višji od mene, in jaz.

Na Krepletovih pečeh smo ostali 14 dni. Močne nemške patrulje pa so noč in dan patroljirale 100 metrov mimo našega taborišča ne sluteč, da se štab štajerskih partizanov nahaja v takšni bližini.

Ne vem, kako dolgo bi lahko še ostali v tem sijajnem taborišču, da nas ni izdal neki domačin. Ko sem neko dopoldne ravno zamenjal stražarja v smeri proti kmetu Krepletu, zapazim, da se po grmovju nekaj plazi proti meni. Po točnejšem pregledu ugotovim človeka v uniformi vermahta. O tem obvestim komandanta. Ta je odredil takojšnji pokret štaba. Za dobrih pet minut se je že ves štab prebil brez strela na edinem mestu, kjer še ni bil sklenjen močni nemški obroč. Švabi so jurišali na prazno taborišče.

Poskusi z grobanjem hmelja

Predpogoj za uspešno uvažanje nove tehnologije v hmeljarstvu in pocenitev proizvodnje je nekaj sprememb v načinu pridelovanja hmelja.

Kako vplivajo te spremembe na pridelek hmelja, smo ugotavljali s poskusi.

Eden teh je bil poskus z grobanjem trt.

Koriščenje strojev za odkopavanje in obrezovanje hmelja izključuje grobanje hmelja in zahteva navpično rast trt iz samega štora.

Pri sedanjem načinu napeljav, ko položimo poganjke od štora do opore po zemlji in jih nato pogrobamo, ni mogoče uspešno koristiti stroja za odkopavanje hmelja. Te pogrobane trte mašijo odkopalnik. Stroj za obrezovanje hmelja, ki bi moral (v primeru navpične napeljave) odrezati trte tik nad štorom po najmanjšem preseku, pa jih cepi po dolžini ali odreže po večjem preseku ali pa šele v kolenu pri opori, kjer se je rast trt usmerila navzgor in ne doseže svojega namena.

Razumljivo pa je, da je treba za te posebno prirejene stroje hmeljišče pripraviti tako, kot ga zahtevajo, ker bodo le na ta način delovali brez zastojev in delo zadovoljivo opravili.

Grobanje hmelja bomo ob uporabi teh strojev morali opustiti.

Ta poskusa z grobanjem trt smo izvedli v hmeljišču KK Zalec, in sicer enega na k. o. Latkova vas, enega pa na k. o. Petrovče na lahkih in srednje težkih tleh.

Na k. o. Latkova vas smo njivo razdelili v dva bloka.

V prvem bloku smo napeljali poganjke iz štora navpično na oporo, v drugem bloku pa smo jih grobali. Vsa ostala oskrba in obdelava razen osipanja, je za oba bloka enotna.

V prvem bloku osipanja praktično ni bilo, razen nekaj prigrnjene zemlje s kultiviranjem, v drugem bloku pa je bilo osipanje srednjevisoko.

V vsakem bloku smo obrali 3 ponovitve po 10 rastlin.

Rezultati obiranja pa so prikazani v tabeli:

Poskus na k. o. Petrovče je podoben prej opisanemu. Njivo smo prav tako razdelili v dva bloka. V prvem smo hmelj napeljali brez grobanja, v drugem pa smo opravili napeljavo z grobanjem.

Obdelava in oskrba hmelja je bila v obeh blokkih enaka. V vsakem bloku smo obrali tri repetitije po 20 rastlin. Rezultati obiranja pa so razvidni v naslednji tabeli:

Pridelek svežega hmelja na parcelo v kg

Repetitije	Grobano kg	Nagrobano kg
1.	31.	40.60
2.	33.76	35.40
3.	37.72	36.86
Skupaj 1, 2, 3	102.48	112.86

Iz rezultatov obiranja razberemo, da so razlike med postopkoma v obeh poskusih malenkostne. Na poskusu k. o. Lat-

kova vas, je dal postopek brez grobanja za približno 5 kg večji pridelek, na poskusu k. o. Petrovče, pa je dal večji pridelek postopek z grobanjem približno 10 kg.

Razlike v pridelku med postopkoma v obeh poskusih so malenkostne in niso signifikantne, trgovska ocena vzorcev hmelja pa je pokazala, da sta postopka v pogledu kvalitete v obeh poskusih med seboj izenačena.

Rezultati enoletnih poskusov dopolnjujejo izkušnje nekaterih hmeljarjev, da pridelovanje hmelja brez grobanja ne vpliva na količino in kakovost pridelka, hmeljavega hrošča pa bo mogoče dovolj učinkovito zatirati le s kemičnimi sredstvi.

Razgovor s kooperanti

Zeno Marinc Janka, Alojzijo, sem nagovoril kar na travniku, ko je z lahko BCS-ko podirala zadnjo zaplato že precej zrelega sena.

»Ni šlo poprej! Dež nam je nagajal in kot sami vidite je

Marinc Alojzija kosi

travniki precej močvirnat.«

»Kaj pa ostali solastniki?«

Kosilnici je odvzela plin, si z roko obrisala potno čelo in nadaljevala: »Sest nas je — Cijan Milka, Randl Marija in midva plačamo po kosnih površinah vsak po 19 % vrednosti kosilnice, Uplaznik Ivan 17 %, Završnik Franc in Pavlič Darinka pa po 13 %. Obvezali smo smo se za odadjo vseh tržnih viškov proizvodnemu okolišu Prebold in najmanj 4 pitancev letno. Poglejte, cel Burkelčev hrib in dolino okrog njega smo že pokosili kljub slabemu vremenu. Sušili smo večinoma na sušilih in priporočilo strokov-

ne službe in pod silo vremenskih neprilik.«

»Janka ni doma, da vam naloži tako delo?«

»Danes mora imeti vsaka kmetija nekoga, ki se spozna na paragafe. Pri nas je za raznata pota najboljši Janko. Jaz zelo rada primem za kosilnico in mi je delo z njo všeč, saj kosim že več let.«

Travniki so bili resnično kot pobriti. Sosedovi so obračali seno, pod velikim hrastom pa jim je gospodinja na na tla pogrnjen prt pripravila izdatno malico. Uspešno košnjo, obilo sonca in dober tek sem jim voščil, ko me je Satlerjev Miha, traktorist z obrata Polzela videl z opekarne, kjer je čakal na opeko in mi se pridružil.

»Kdo pa je ta korajžna ženska, ki tako dobro ravna s kosilnico?« Povedal sem mu.

»Naš ate, to so bili trmasti. Ne pa ne, kosilnice pa ne za nobeno ceno. Smo vedno pokosili na roke, še bomo sedaj,« je ponavljal očetove besede.

»Najprej sem jih nagovarjal jaz. Nič — nadaljuje Miha. »To so preveliki stroški, je za trjeval oče. Ko sem mu pa naštel pomanjkanje koscev, vsa pota za kosce, drage malice in dolgo delo, se je s pomočjo Jajških in Brdovšekovih omehčal. Pristopil je kot tretji. In danes, ko smo vse pokosili, mu berem na licu, da je zelo zadovoljen, čeprav tega popolnoma ne pozna.«

Na razpotju sva se tudi poslovala, sam sem še razmišljal o nekaterih kmetijah, ki bi si lahko z malce dobre volje in ne s prevelikimi stroški mehanizirale delo, si ga olajšale, dale veselje mlajšim, si tako zagotovile mladega gospodarja in marsikje tudi obstoj. Koliko višinskih kmetij propada brez

oskrbe po Mariji Reki, Mrzlici in drugod s hlevi za 20 ali več glav govedi?! Njihova rešitev je bila in je še v specializirani reži. Njih gospodarji si služijo nič mehkejši kruh po zasavskih revirjih in tovarnah v dolini. Zob časa pa bo opravil z nekdanj tako močnimi in na videz nepremagljivimi kmetijami.

Srednšek Alojz s Ponikve je zmetaval seno, ko sva ga s šefom kooperacije tov. Kralj Vladom povprašala kako gre:

»Dvanajst vozov smo naložili včeraj. To nam poprej, ko nisem imel kosilnice, ni nikoli uspelo. Res, da nimam več volov, ker pitam štiri svoje pitance in 6 od kombinata. Letos sem oddal že štiri pitance. Sedemnajst mesecev star bicec je imel 628 kg. S kravami vozim. Mleka ne morem zaradi oddaljenosti pošiljati v mlekarno. Tale na pol podrt ali na pol postavljen hlev bo za 18 pitancev. Njive bom posejal s krmnimi rastlinami. Hmelj bom še obdržal, ker je kar donosen in nam letos lepo kaže. Sadovnjaki kažejo bolj slabo, bo pa tisto sadje bolj debelo. Ne morem vsega naenkrat, saj je komaj dve leti, odkar sem prevzel kmetijo. Rad bi dokončal hlev, prestavil gnojščice, uredil okolič.«

Tako nama je razlagal, ko smo šli čez dvorišče, skozi hlev in sadovnjak.

Na Ponikvi si urejuje hlev za 20 glav Super Ivan, Turinec pa že ima v hlevu 20 pitancev. Verdev Franc in Ograjenšek Pavla spitata letno 10 pitancev in več in še je takih!

Od gozdarja sem zvedel, da ima lubadar letos že tretjo generacijo in grozi gozdovom, zato mu nastavljajo lovna drevesa.

Repetitije	Nagrobano kg	Grobano kg
1.	25.00	23.40
2.	25.40	21.05
3.	25.20	24.00
Skupaj 1, 2, 3	71.60	68.45

Poškodbe in bolezni v letu 1964

Varno delo in zdravje delavcev, v kateremkoli podjetju je jamstvo za uspeh v proizvodnji in močno vpliva na rentabilnost delovne organizacije. To pravilo pa še posebej velja za kmetijske delovne organizacije, katere se kopljejo v gospodarskih težavah in na moč iščejo ekonomičnost poslovanja.

Kljub temu, da kmetijski delavci delajo v glavnem v naravi, na svežem zraku in soncu, s čimer se delavci v tovarnah in rudnikih ne morejo pohvaliti, in da v industriji, gradbeništvu in rudarstvu nenehno pretijo nad delavcem nevarnosti raznih poškodb in obolenj, se kmetijstvo

po poškodbah in bolovanjih približuje tem panogam.

V klasičnem kmetijstvu v drobno posestniški lastnini smo v kmetijstvu poznali v glavnem poškodbe, povzročene po živini (konji, goveda), razne ureze, padce in podobno, medtem ko danes povzročajo večino težjih poškodb kmetijski stroji in razna strupena zaščitna sredstva. Prav to dejstvo pa narekuje kmetijskim obratom, da posvečajo varnosti in zdravju pri delu več skrbi in v te namene vlagajo več truda in tudi finančnih sredstev.

Da je zdravstveno stanje ali še resničnejše povedano, število

bolniških dopustov in dopustov iz naslova poškodb zares preveliko in zaskrbljujoče, nam povedo za preteklo, 1964. leto, naslednje številke:

Vsi bolniški dopusti do 30 dni so znašali 20.490 delovnih dni ali 3,2 % od vseh delovnih dni. Bolniški dopusti nad 30 dni pa 14.290 delovnih dni ali 2,2 % od vseh delovnih dni, izvršenih v celém letu na kombinatu. Skupno je bilo vseh bolniških dni 34.780 ali 5,4 % od vseh izvršenih delovnih dni, kar predstavlja skupno 111 let delovne dobe ali 3 doživljenjske moške in ženske dobe za pokojnino.

V letu 1964 je iskalo zdravniško pomoč in dobilo krajši ali daljši bolniški dopust 2.686 delavcev (nekateri večkrat, drugi nič), od skupno povprečnega števila zaposlenih 2.140 delavcev. Za poškodbe je bila nudena zdravniška pomoč v 382 primerih in za druga obolenja v 2.177 primerih.

Če upoštevamo, da so bolniški dnevi iz naslova poškodb plačani v višini 100 % od prejemkov delavcev, ki znašajo v okviru podjetja okrog 1.600 din in ostali bolniški dnevi v višini 80 % od rednih plač, ugotovimo lahko, da so terjali samo bolniški dnevi od podjetja in družbe okrog 50 milijonov din. Ko pa priracunamo k temu še stroške zdravljenja (ambulantne stroške, zdravila, bolnice) in k temu prštejemo še narodni dohodek na delavca, kar množimo s povprečnim faktorjem 5, nam te številke potrjujejo gornjo trditve. Sicer pa o specifikaciji vseh stroškov podjetja in družbe bolovanj enkrat prihodnjic.

Vzrokov za tako številne poškodbe in bolovanja je več. Pri poškodbah so glavni vzroki v precejanju svojih moči, sposobnosti in spretnosti; mnogokrat premalo znanja in prakse, še največkrat pa je posvečeno varnosti pri delu s strani samih izvajalcev del in vodij skupin premalo pozornosti. Navadni žulji, razni vbodi in manjši urezi izvirajo iz slabega ali slabo nasajenega orodja, od raznih žičnih odpadkov, ki bi morali biti pobrani z njiv, polj, dvorišč in podobno. Take, na videz male poškodbe, vlečejo za seboj dosti bolniških dni, saj niso redki primeri, da je nekdo na bolovanju zaradi vnetih žuljev na rokah po teden in več. Za bolovanja pa imajo največje zasluge razni prehladi, predvsem v spomladanskem času, ko se temperaturne razlike dnevno hitro menjajo, od tod infekcije dihalnih organov, gripe, revmatizem in podobne bolezni. Taka bolovanja nam kažejo, da bi morali biti glede oblačanja pri delu in posejanja po mrzli in vlažni zemlji veliko bolj previdni. Pogoste so tudi infekcije kože in

podkožja, kar nas opozarja na osebno higieno in čistočo celotnega telesa. Še mnogo bomo morali napraviti za nudenje boljših ugodnosti za umivanje in kopanje po delu, predvsem pa po takem delu, kjer se dela z naravnimi in umetnimi gnojili, strupi in po delih pri živini.

Zastrupitve z zaščitnimi sredstvi so v sadjarski in hmeljarski proizvodnji zelo resen problem, ki niti še ni dodobra raziskan. V letošnjem letu je podjetje pristopilo k sistematičnim zdravniškim pregledom vseh, ki bodo ali so delali na zaščiti sadja in hmelja. Rezultati teh pregledov bodo nedvomno mnogo koristili samim delavcem in podjetju, da ne bomo imeli v bodoče toliko poškodb s strupi. Pri delu s strupi je močno problematična tudi zaščita pred zastrupitvami. Oblike, pokrivala in škornji, kateri so predpisani in na razpolago, se morajo obvezno uporabljati pri teh delih; v kolikor pa le ni prevroče, pa je uporabljati maske, odnosno respiratorje, v skrajnem primeru pa preko ust čisto ruto. Vsa zaščitna obleka se mora po končanem delu temeljito oprati, da imamo naslednji dan na uporabo čisto in ne vso prepojeno s strupi, kot to v mnogih primerih delamo. V splošnem se je treba strogo pridržavati navodil, ki so dana s strani službe za zaščito rastlin. Z malo več dobre volje, zavesti, resnosti in skrbi za svoje zdravje in zdravje drugih — predvsem pa skrbi vodilnih delavcev v proizvodnji, bi lahko precej zmanjšali tako veliko število delovnih dni zaradi obolenj. Zavedati se namreč moramo, da se vsi ti ogromni izdatki plačujejo na račun osebnih dohodkov in da so vsa ta in druga plačila, ki s tem v zvezi nastajajo, izdatek brez kakršnegakoli proizvodnega efekta in v škodo posamezniku ter celotnemu kolektivu in družbi.

Vsak član kolektiva ima pravico in dolžnost, katero mu nalagajo interni in družbeni predpisi, da skrbi za svoje zdravje in zdravje svojih sodelavcev. S tem skrbi tudi za uspehe in napredek v proizvodnji. Ves trud, katerega bomo vložili v te namene, bo nedvomno dobro poplačan člani kolektiva veliko bolj zadovoljni in sposobnejši proizvajati.

Bolezni in poškodbam se poleg vse pazljivosti in skrbi ne bomo mogli v celoti izogniti, jih pa lahko precej zmanjšamo, če bomo vsi zavestno na tem delali. Naše delo pa mora biti usmerjeno tudi proti namišljenim, načrtnim in vnaprej planiranim bolovanjem. Ni namen preprečevati zdravljenja res bolanih članov kolektiva, obratno, doseči moramo, da se ti resnično in čimprej pozdravijo. Vsi smo pa odločno proti simuliranju bolezni in izkoriščanju družbenih socialnih dobrin in delovnih članov kolektiva.

Franc Ivančič

OBISKI-OBISKI-OBISKI

Sindikalna delegacija Narodne republike Mongolije nas je obiskala 16. VII. Vodja tov. SANDZA NJAMA iz ULAN-BATORJA, zdravnica NACAG HISIGT, tov. CEGMEDIJAM MJAGMOR, BANDATAJ GUNGAA in DOLZIGIN SODOV so se v prijetnem pogovoru z direktorjem splošnega sektorja tov. Kač Karlom, z direktorjem sektorja kooperacijske proizvodnje tov. Plaskan Vladom in predstavnikom sindikalne podružnice tov. Ivančič Francem zanimali za delo organov delavskega samoupravljanja, sindikalne organizacije, za lastno proizvodnjo in za odnose v kooperacijski proizvodnji, o prizvodnji živine in hmelja, o davčni politiki, o odnosih z banko in zavarovalnico.

Delegacija NR Mongolije s spremstvom na terasi Hmežada
Posnetek: inž. V. Vyihal

O svoji deželi so povedali, da je šestkrat večja od Jugoslavije in ima komaj 1,2 milijona prebivalcev (še enega ne na 1 km²). Goveje živine imajo nad 24 milijonov, torej nad dvajset glav na prebivalca. Na severu, v povišju Selenge, so še gozdovi in lesostépnje, proti jugu pa prehaja 1000–1500 m visoka planota v suho puštinjo Gobi. Letne temperature tu nihajo od +40° do -45°C in več.

Imajo državna posestva, strojno-živilnorske postaje kot servise in zadruga. Najmanjša zadruga ima okrog 100.000 govedi, so pa tudi z nad 500.000 govedi. Vsak član zadruga je dolžan opraviti 180 delovnih dni, za kar prejme plačilo delno v denarju in delno v naravnih dobrinah po dogovoru in potrebi. Kmet da živino v zadrugo, v lastni čredi pa si lahko obdrži do 100 glav. Tov. SANDZA NJAMA je poudaril, da nameravajo ukiniti maksimum, ker je v korist zadrug, ki živino odkupujejo.

S Hmežada so si ogledali dolino in nato farmo Zalog. Ob prisrčnem slovesu smo si zaželeli nasvidenje.

inž. Vyihal

PABERKI Z RAZSTAV

Gospodarska razstava v Hmezadu je bila teden dni — od 3. do 11. VII. — ogledalo dosežkov na vseh področjih dejavnosti v žalski občini. V veliki meri je bilo delo in razvoj podjetij in ustanov dokumentirano, ponekod z bolj, drugod zopet z manj razumljivimi grafikoni in prikazi. Mimo takih paviljonov so obiskovalci šli ne ustavlja se. Nasprotno pa so zbuval pozornost paviljoni TT Prebold, Ferralita, Zarje, ogrevalna zračna peč in sanitarni vozec cevomontaže, paviljončki Hmezada, Mleka in Vrtnarstva, Usnjarske delavnice iz Vranskega in drugih. Prikupno so bili urejeni paviljončki privatnih obrtnikov, ki jih je po mnenju obiskovalcev bilo premalo.

Razstava je bila pestra in domiselna.

Na mnoge obiskovalce je napravila močan vtis notranja ureditev in razsežnost stavbe same. Obiskovalci, ki so se popeljali na gornjo teraso, se niso mogli načuditi lepi panorami z zasneženimi Savinjskimi Alpami v ozadju, razsežnosti novih betonskih žičnic in hitremu razvoju mesta Zalec.

»Čudovito, čudovito, 30 let že živim v Savinjski in šele danes lahko popolnoma prepričano rečem, prelepa je!« mi je hitela pripovedovati stara ženica. »Teško sem se je navadila, močno garala in ne zastoj. Danes je ne zapustim več.« Obšla sva teraso. Opazil sem, da nekaj išče.

»Poglejte, tamle, vidite, kot da je potopljena v hmelj, sameva naša domačija. Zame je to eno izmed največjih doživetij.« Ko sva se peljala z dvigalom je še pripomnila: »Skoda, da mi ni omogočeno, da bi si v raznih letnih časih ogledala dolino. Ja, saj smo že doli, gor sem tako dolgo ležala. Tehnika je res nekaj čudovitega!«

Pred stavbo je imel KK Zalec razstavljene najrazličnejše stroje. Skoda, da so mlake onemogočale skoraj cel teden ogled od bliže.

Likovna razstava v Klubu družbenih organizacij ni bila ljudem preveč blizka zaradi ponesrečeno izbranih del, saj so vsi, ki avtorje poznajo, zagotavljali, da imajo lepša, številnejša in okusu ljudi bližja dela. Ugajala je »prodajalka sveče«, »deklica«, zadnji »šopek« in »dvorišče«.

Tehnična pomanjkljivost te razstave, ki je mala, a ni privabila mnogo mimoidočih, ki so razstavo celo iskali, je bila ta, da nikjer ni bilo puščic, ki bi obiskovalca popeljale v razstavni prostor.

V Vrteu je bilo prikazano delo in življenje najmlajših v

varstvenih ustanovah prikupno, toplo in s pedagoškim taktom.

Sindikalna dvorana obrata KK Sempeter je bila arheološki muzej v malem, ki je v dneh praznovanja nudil na vpogled najnovejše izkopanine v Sempetru.

V nedeljo 11. VII. dopoldne je bila zelo uspešna razstava živine s farm KK in privatnih rejcev. O njej bo pisano bolj obširno.

Razstave so v okviru praznovanj občinskega praznika in 20-letnice osvoboditve zelo uspešno prikazale dosežke in težnjo po nadaljnjih uspehih.

Proizvodnja mleka pri kooperantih

Načrtno proizvodnje mleka je lahko lep in stalen dohodek za zasebnega kmeta.

Na področju Kmetijskega kombinata Zalec je že precej kmetov, ki so se odločili za proizvodnjo mleka. Prav je tako,

Da je število pomembnih proizvajalcev mleka naraslo, je več vzrokov. Zanimanje za dohodno proizvodnjo mleka se raste. Seveda odločitve so preudarjene, osnovane in večkrat vezane na finančna sredstva. Vse probleme, če so, je mogoče rešiti v okviru kooperacij-

VEČ LJUDI VEČ VE

Marsikateri rejec je moral ubiti kravo, ker ji je izstopila maternica. Iz izkušnje pa svetujem vsem, ki redijo plemenske krave, naj tri mesece pred telitvijo pazijo in skrbijo, da bo krava ležala na ravnem. Še bolj pa je, da pod zadnji del nasteljemo več kot drugod, potem bo krava ležala povprek in ne bo nesreče. Če se pa zgodi, da maternica izstopi, moramo takoj poklicati živinozdravnika.

MA Roje

PRIJAZNI PREDLOGI

Za filmsko snemanje so v Parizu potrebovali hišo, ki bi jo razstrelili. Filmska družba je v časopisnem oglasu iskala ponudbe in sporočila o primerni stavbi. Prišlo je več dopisov s predlogom za razstrelitev — pariške davčne uprave.

Dopisujte

v naš list

DRAGI BRALCI!

Prve številke »Hmeljarja« nismo mogli poslati kooperantom po pošti zaradi tehničnih ovir. Zato se opravičujemo in sporočamo, da bodo glasilo »Hmeljar« prejeli kooperanti po pošti na dom, delavci pa vsakega prvega v mesecu.

»Hmeljar« je strokovno informativen list. Želimo, da bi tak ostal. Zato vabimo k sodelovanju z dopisovanjem vsakogar, pa bodi upravnik, delavec na njivi, v hlevu ali za pisalno mizo, kooperant ali tehnik. Pišite o vsem: o življenju in delu na obratih in na kmetijah, strokovne ugotovitve, predloge in smernice iz vseh dejavnosti kmetijstva, splošne zanimivosti, sklepe sej, novice o delu na vasi, mnenja, kritike, potopise, oglase, jubileje, osmrtnice, pregovore, uganke in smešnice. Dobrodošle so tudi risbe in fotografije.

Če boste sodelovali pri sestavljanju »Hmeljarja« in ga smatrali za svojega, potem bo gotovo opravičil svoj namen.

Dopisovalci po obratih oddajte svoje prispevke poverjenikom za zbiranje gradiva na obratu ali pa jih tako kot kooperanti pošiljajte na uredništvo »Hmeljarja« pri Kmetijskem kombinatu Zalec. Uredništvo

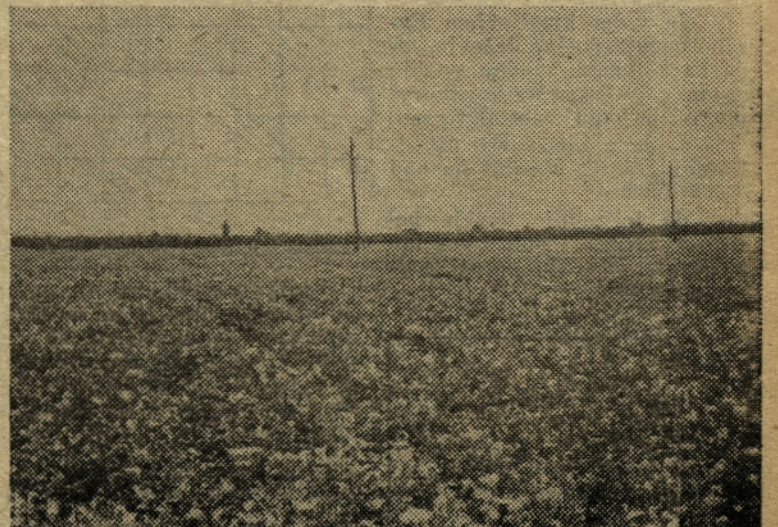
skih odnosov s kombinatom. Prizadevanje služb pri kombinatu ima že vidne posledice pri snovanju tržne proizvodnje mleka na zasebnih kmetijah.

Urejanje večjega kmečkega hleva iz obstoječih gospodarskih poslopij, nabava dobre mlečne živine, adaptacija hlevskih prostorov so najpogostejši večji problemi. Nagel prehod na proizvodnjo mleka pri kooperantu je mogoč s pomočjo enega od obratov kombinata. Mislim na nabavo večje količine plemenske živine in na ureditev sodobnega hleva z vsemi pritliklinami. Pri organiziranju mlečne proizvodnje pri zasebnih kmetovalcih je treba predvsem gledati na dolgotrajnost te akcije in na čim večjo koncentriranost proizvajalcev. To je v prid proizvajalcem samim in mlekarni, ki bo mleko odkupovala. Cilj vsega mora biti jasen: mleko mora biti kva-

litetno in kvantitetno ob najnižjih možnih stroških za oba partnerja.

Potrošnja svežega mleka iz leta v leto narašča. Mleko postaja v vsakdanji prehrani čedalje važnejša hrana. Vse ugotovitve kažejo, da bo treba povečati proizvodnjo. Že začeto pot organiziranja večjih kmečkih proizvajalcev mleka s pomočjo Kmetijskega kombinata Zalec kaže nadaljevati in ji dati še večji poudarek in pomoč. Poudarek zato, ker nam je takšna proizvodnja potrebna, pomoč pa zato, da bo proizvodnja stekla organizirano in enotno. V našem listu bomo v nadaljevanjih obdelali proizvodnjo mleka na kmetiji zasebnega proizvajalca. Začeli bomo s hlevom za krave molznice in nato nadaljevali z vsem, kar je v zvezi s proizvodnjo mleka pri kooperantih.

Ing. Boris Skalin

Zaščitna služba je uspešno opravila svoje delo. Zdrava krompirišča v polne cvetju obetajo za vloženi trud bogato plačilo.

PISMO UREDNIŠTVU

SPOSTOVANI TOVARISI!

Naročam list Hmeljar in vas prosim, da mi pošljete vse številke.

S svojima sinovoma živim daleč od Savinjske doline in je zaradi slabega zdravja nisem videla že pet let.

Močno me zanima vse o hmelju. Moj oče je bil dober hmeljar in želim, da tudi moja sinova vesta čimveč o mojem dragem rodnem kraju.

Ce je ta list namenjen samo aktivnim hmeljarjem, vas prosim, da napravite izjemo in me vpíšete med naročnike.

Tovariško vas pozdravlja
Jožica Šmon
Vitkovići — BiH

DRAGA TOVARISICA!

Poslali smo vam prvo in drugo številko Hmeljarja in upamo, da ste ju prejeli.

Želimo, da bi kmalu okrevali in z družino obiskali v avgustu svojo dolino, ko diši po suhem hmelju, ter videli njen velik napredek v zadnjih letih.

Lep pozdrav!

Urednik

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. pri nas najbolj uspešen traktor, 9. ličinka, 10. oblika glagola biti, 11. udarec ure, 12. utežna mera v Severni Ameriki — 2835 grama, 14. kis, 16. kolonija glivic na vinu, 17. indijski beraški menih, ki sam sebe muči, 19. Novi Sad, 20. klop po domače, 22. film z različno vsebino, 26. egipčanski bog sonca, 27. zlato po latinsko, 29. predujem po francosko, 30. nota v solmizaciji.

NAVPIČNO: 1. krompirjeva plesen, 2. ljubkovalno žensko ime, 3. kraj na Notranjskem, 4. gozdno gospodarstvo, 5. združenje organizacija Uroševac, 6. devetnajsta črka abecede, 7. prebivalec občine Žalec, 8. odtenek, komaj opazna razlika, 13. nogometni klub, 15. znani italijanski slikar, 18. uganka v podobah, 21. kura. — 2. sklon množine, 25. ime osvobodilnega gibanja v angleški Keniji, 24. v abecedi 15. črka, 25. dvom, 28. prva oseba množine.

1	2	3	4	5	6	7	8
9						10	
11			12	13			
14			15	16			
17			18	19			
	20	21					
22	23	24			25		
26		27				28	
29							30

Freska, objavljena v 2. številki »Hmeljarja«, je na sušilnici hmelja v Taboru. Izmed 56 pravih rešitev je bil izzreban tov. GREGL Ivan z obrata Tabor in prejme 1.000 dinarjev. Čestitamo!

LJUDSKE NAPOVEDI

Če se avgust v vročini začne, hudo zimo napove.

Rada po vremenu Jerneja se vsa jesen ureja.

Braslovško akumulacijsko jezeto vabi

Ali že veste

— da ima obrat Petrovčec okrog 30 ha rženih rožičkov v kooperacijski in lastni proizvodnji;

— da ima Kramar Jože, kmet — kooperant iz Ruš sodobno urejen in ogleda vreden hlev;

— da vršita tov. Vožič Frane in ing. Andreč iz EK Velenje poskuse z ureo pri krmljenju krav molznic in pitancev. Rezultati pitanja in svoje izsledke bosta objavila v prihodnji številki.

— da ima Kusu Stanko v Ojstrški vasi za obrat Tabor v prost reji nad 3500 piščancev;

— da so v ZDA začeli izdelovati mišjo past z vabo iz umetne snovi, ki diši po siru;

— da so porabile tovarne v ZDA po podatkih »Brewers Bulletin« z dne 18. III. 1965 v letu 1964 139 q hmelja in 3590 q hmeljskega ekstrakta.

— da imajo na področju hmeljišč v ZDA suho vreme in da pričakujejo 244.258 q pridelka.

— da vsem hmeljarjem Evrope nagaja močno deževje, toča in ustvarja ugodne pogoje za razvoj peronospore. Skoraj povsod je hmelj zaostal v rasti.

— da je v Jugoslaviji 25 milijonov kokoši, v SSSR pa nad 550 milijonov;

— da je zadnje neurje poradlo v Savinjski dolini več kozolcev in izruvalo precej sadnega drevja.

V prihodnji številki:

Obrat Hmezad
Razpored dovoza hmelja
Strokovni nasveti
Poskus z ureo
Razgovor s kooperanti

SPOMIN

Spet v dolini jutranje sonce je zbudilo v mlačni prsti hmeljeve sadike. V snu me vabi z nezmogljivo silo stari nepozabni zven motike.

Savinja še srebrni med prodi živo, in škrjanček s soncem že tekmuje, rosa je kot biserno pletivo, z njim pod bregom se vesela pesem čuje.

Grem po vlažnem kolovozu čez ozare mimo znanih hiš, prek sadovnjaka, spremljajo le jablane me stare, v mreži brajde stari dom me čaka.

O, kako me vabiš, ljubljena dolina, svetla siješ v radostnem veselju. Vedno mami svit me tvojega spomina, ko mi v sanje vračaš vonj po zrelem hmelju.

Pepči Marinčeva

Samo tisti ima pravico do življenja, ki se zaveda te pravice in ki jo terja, če mu jo krati.

(Cankar — Knjiga za lahkomišelnje ljudi)

Turist: »S čim se pa preživljate?«

Kmet: »Pozimi s prašiči, poletj pa s turistiki.«

SE NEKAJ:

Polpna razlaga — Če želi kdo natančnejšo razlago o obračunavanju davka, naj pogleda v »gospodarsko-finančni priročnik«, ki o tem pravi: »PND po resnični davčni osnovi ne more biti večji od davka po najbližji nižji davčni stopnji, ki se upošteva po najvišji osnovi davka, povečani z razliko, ki nastane med resnično davčno osnovo in najvišjo osnovo, pri kateri se upošteva najbližja nižja davčna stopnja.« — Pojasnilo je kratko in menda vsem popolnoma jasno. Lahko pa bi bilo tudi takšno: krc, ratała, fiju, bum, ek-ek, xadřwq itd...